

Riadenie pohľadávok a záväzkov vo vybranej spoločnosti

Bc. Veronika Zemanová

Diplomová práce
2023

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav financí a účetnictví

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Veronika Zemanová**
Osobní číslo: **M19863**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Finance**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Řízení pohledávek a závazků ve vybrané společnosti**

Zásady pro vypracování

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Na základě literární rešerše teoreticky vysvětlete problematiku týkající se řízení pohledávek a závazků.

II. Praktická část

- Charakterizujte vybranou společnost a popište její postavení na trhu.
- Analyzujte pohledávky a závazky společnosti a jejich řízení.
- Na základě předchozích analýz navrhněte zefektivnění řízení pohledávek a závazků ve společnosti.
- Zhodnotte přínosy a případná rizika spojená s tímto návrhem.

Závěr

Rozsah diplomové práce: **cca 70 stran**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

BREALEY, Richard A., Stewart C. MYERS a Alan J. MARCUS, *Fundamentals of corporate finance*. Ninth edition. New York: McGraw-Hill Education. 2018, 640 s. ISBN 978-1-259-92196-4.
DRBOHLAV, Jozef, Tomáš POHL. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. Praha: Wolters Kluwer. 2011, 220 s. ISBN 978-8-073-57599-1.
MÁČE, Miroslav. *Účetnictví a finanční řízení*. Praha: Grada Publishing, 2013, 552 s. ISBN 978-8-024-74574-9.
MOLES, P., PARRINO, R., KIDWELL, D. *Corporate Finance*. John Wiley & Sons Ltd., 2011, 970 s. ISBN 978-8-074-00194-9.
SKÁLOVÁ, Jana. *Podvojně účetnictví 2019*. Praha: Grada Publishing, 2019, 192 s. ISBN 978-8-027-12249-3.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. David Homola, Ph.D.**
Ústav financí a účetnictví

Datum zadání diplomové práce: **30. června 2023**
Termín odevzdání diplomové práce: **4. srpna 2023**

L.S.

prof. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
garant studijního programu

Ve Zlíně dne 30. června 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové/bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 01.08.2023

Jméno a příjmení: Veronika Zemanová

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Diplomová práca sa zaoberá riadením pohľadávok a záväzkov vo vybranej spoločnosti. Cieľom práce je zefektívniť riadenie pohľadávok a záväzkov. Teoretická časť spracováva teoretické poznatky o pohľadávkach a záväzkoch, ich vzniku, členení, obsahu, vymedzení, oceňovaní, evidencií, vymáhaní, zabezpečení a zániku. Praktická časť sa zaoberá analýzou aktuálneho stavu v podniku a následného rozboru. V závere je návrh riešení v budúcnosti pre podnik.

Kľúčové slová: pohľadávky, záväzky, riadenie, efektívnosť, optimalizácia

ABSTRACT

The presented diploma thesis deals with the management of receivables and liabilities in the selected company. The aim of the work is to show how to optimize the management of receivables and liabilities and make it more efficient. The theoretical part of the thesis processes up to date knowledge about receivables and liabilities with their origin, breakdown, content, definition, valuation, evidence, collection, security and expiration. The practical part of the thesis contains an overview of the current state of the chosen company and an in depth analysis of actual process. Finally, the thesis suggests some better future solution for the company.

Keywords: receivables, liabilities, management, efficiency, optimization

Veľká vďaka patrí vedúcemu diplomovej práce, pánovi Ing. Dávidovi Homolovi, Ph. D. za trpezlivosť, rady, odborné vedenie a ochotu pri spracovaní diplomovej práce.

PodĎakovanie tiež patrí zamestnancom spoločnosti za poskytnutie informácií o spoločnosti a pomoci pri spracovaní práce.

V neposlednom rade, patrí podĎakovanie mojej rodine a priateľom, ktorí pri mne stáli a povzbudzovali má v dokončení práce aj celého štúdia.

OBSAH

ÚVOD.....	9
CIELE A METÓDY PRÁCE	11
I TEORETICKÁ ČASŤ.....	13
1 POHĽADÁVKY A ZÁVÄZKY	14
1.1 VYMEDZENIE A PRÁVNA ÚPRAVA POHĽADÁVOK.....	14
1.2 POHĽADÁVKY – VZNIK A ČLENENIE	15
1.2.1 Vznik pohľadávky	15
1.2.2 Členenie pohľadávok	17
1.3 OBSAH POHĽADÁVOK.....	19
1.4 OCEŇOVANIE, EVIDENCIA A ZÁNİK POHĽADÁVOK.....	24
1.5 VYMÁHANIE POHĽADÁVOK	26
1.5.1 Insolvenčné konanie.....	30
1.5.2 Rozhodcovské konanie.....	30
1.5.3 Súdne konanie	33
1.5.4 Správne konanie	35
1.6 RIADENIE POHĽADÁVOK.....	37
1.7 EFEKTÍVNOSŤ RIADENIA POHĽADÁVOK.....	39
2 VYMEDZENIE A PRÁVNA ÚPRAVA ZÁVÄZKOV.....	40
2.1 VZNIK A ČLENENIE ZÁVÄZKOV	41
2.2 OCEŇOVANIE, EVIDENCIA A ZÁNİK ZÁVÄZKOV	43
2.3 ZABEZPEČENIE ZÁVÄZKOV	45
2.3.1 Zmluvná pokuta	47
2.3.2 Ručenie.....	48
2.3.3 Banková záruka	49
2.3.4 Zádržné právo.....	50
2.3.5 Uznanie záväzku	51
2.4 ANALÝZA LIKVIDITY A AKTIVITY	52
2.5 ANALÝZA RENTABILITY	53
II PRAKTICKÁ ČASŤ.....	55
3 INFORMÁCIE O SPOLOČNOSTI	56
3.1 PESTOVANIE.....	57
3.2 BALIARENĚ	58
3.3 KAPUSTARENĚ	58
4 HOSPODÁRSKE VÝSLEDKY	60
5 EKONOMICKÁ ANALÝZA SPOLOČNOSTI	63
ZÁVER	70

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATURY	72
ZOZNAM POUŽITÝCH SYMBOLOV A SKRATEK	76
ZOZNAM OBRÁZKOV	77
ZOZNAM TABULIEK	78
ZOZNAM GRAFOV	79

ÚVOD

Nezáleží na veľkosti podniku, ale jeho cieľom je najmä vo všeobecnom pohľade dosahovať čo najlepšie ekonomické výsledky ako aj uspokojovanie očakávania vedenia, alebo konateľov podniku. Uspokojiť ročné očakávania a ciele je už v dnešnej dobe konkurencie na trhu čoraz ťažšie a ťažšie. Podnik musí poznať svoju pozíciu na trhu, poznať svoje silné a slabé stránky, ako aj príležitosti a hrozby, ktoré trh podniku prináša. Podnik musí poznať a definovať svoju dlhodobú a aj krátkodobú stratégiu a plán ako dosiahne tiež najlepšie výsledky. Okrem toho je veľmi dôležité analyzovať, kontrolovať a aj vyhodnocovať jednotlivé kroky podniku. Analýza záväzkov účtovnej jednotky podniku je tiež veľmi dôležitým procesom pre budúcnosť podniku, ako najmä poznať aktuálny stav a zadlženosť podniku.

Veľké účtovné jednotky majú komplexnejšie obchodné operácie ako účtovné jednotky, ktoré sa nachádzajú v iných veľkostných skupinách. Práve tieto obchodné operácie sú zväčša rozdelené medzi rôzne divízie a pobočky. Riadenie jednotlivých jednotiek môže byť pre veľké podniky kritické z pohľadu ich finančnej stability a výkonnosti. Preto je dôležitá správna koordinácia všetkých ich činností. Veľké účtovné jednotky musia nie len monitorovať svoje riziká, ale aj vytvárať efektívne systémy a postupy. Pri všetkých činnostiach a operáciách, ktoré veľké podniky musia spracovávať, nemôžu zanedbávať finančné zdravie podniku. Ako jedným z hlavných cieľov každého podniku je dosahovať zisk, ani v tejto situácii to nie je odlišné. Pomocou predaja tovarov a služieb si každá účtovná jednotka podnikateľského typu zaručuje pokračovanie v jej prevádzkovej činnosti a dosahovaniu zisku.

Analýza pohľadávok veľkej účtovnej jednotky podnikateľského typu je témou našej diplomovej práce, kedy porovnávame a analyzujeme záväzky, ktoré nám poukazujú na finančnú situáciu vybranej spoločnosti. Z dlhodobého pohľadu porovnávame výsledky z horizontálneho pohľadu, na základe ktorých je možné realizovať interné a externé rozhodnutia, ktoré sú nadobudnuté z účtovnej závierky spoločnosti.

Riadenie pohľadávok a záväzkov v spoločnosti je dôležitou súčasťou jednotlivých procesov podniku. Výsledky na konci roka hovoria o finančnom zdraví a postavení spoločnosti. Veľké podniky majú zvyčajne vyšší objem pohľadávok a ich hodnota môže byť značne vyššia ako u ostatných podnikov. Pohľadávky, ktoré tieto účtovné jednotky spracovávajú sú väčšinou dlhodobé pohľadávky. Dôvodom je, že veľké spoločnosti často uzatvárajú dohody

o dlhodobých dodávkach a platbách. Preto je dôležité, aby pohľadávky v týchto podnikoch boli dobre riadené a je potrebná ich dôkladná analýza.

Diplomová práca je rozdelená do piatich hlavných kapitol práce. Pričom teoretická časť sa zaoberá vymedzením a právnou úpravou pohľadávok a vymedzením a právnou úpravou záväzkov. Praktická časť sa zaoberá predstavením predmetnej spoločnosti, hospodárskymi výsledkami a ekonomickou analýzou sledovaného podniku.

CIELE A METÓDY PRÁCE

Ciele práce

Hlavným cieľom diplomovej práce „Riadenie pohľadávok a záväzkov vo vybranej spoločnosti“ je nielen definovať, ale aj analyzovať pohľadávky a záväzky vo všeobecnosti, ako aj so zameraním na konkrétnu spoločnosť. V závere práce zhodnotíme aktuálny stav a navrhujeme možnosti riešenia pre vybraný podnik.

Hlavným cieľom práce je analýza a dedukcia pohľadávok a záväzkov vo vybranom podniku v oblasti pestovania a výroby špecializovanej zeleninárskej výroby. Na základe parciálnych cieľov práce dosiahneme výslednú časť práce s reálnymi možnosťami a návrhmi pre vybraný podnik. Práca je rozdelená do troch hlavných kapitol a niekoľkých podkapitol práce, ktoré sa na seba nadväzujú a obsahovo sa prelínajú.

Parciálne ciele práce:

- definícia a charakteristika teoretických pojmov a definícií,
- charakteristika a opis vybraného podniku,
- analýza pohľadávok a záväzkov vo vybranej spoločnosti,
- vyhodnotenie dát a výsledkov,
- návrhy vhodné na realizáciu vo vybranej spoločnosti.

V prvej časti práce sa venujeme a najmä definujeme, charakterizujeme teoretické pojmy, východiská a teoretické vysvetlenie v rámci problematiky, ktorá sa týka najmä pohľadávok, ich členenia, ako aj vymedzeniu pojmu záväzky a ich členenia.

V praktickej časti práce realizujeme popis a analýzu vybranej spoločnosti, ktorá realizuje svoje podnikanie v oblasti pestovania a výroby špecializovanej zeleninárskej výroby, ako aj základnú charakteristiku a popis činnosti vybranej spoločnosti. Na základe parciálnych cieľov budeme realizovať analýzu pohľadávok a záväzkov vo vybranej spoločnosti, ako aj porovnanie výsledkov v rámci jednotlivých ekonomických krokov spoločnosti. V závere práce navrhujeme reálne možnosti na zmenu v uvedenej téme.

Metódy práce

Charakteristika objektu skúmania

V diplomovej práci je objektom skúmania spoločnosť, ktorá sa venuje aktivitám v oblasti pestovania a výroby špecializovanej zeleninárskej výroby. Nakoľko spoločnosť prešla nielen náročným obdobím spôsobeným pandémickou situáciou ako aj materiálnou krízou v závere práce navrhujeme možnosti na optimalizáciu situácie.

Pracovné postupy

Pri spracovaní diplomovej práce sme postupovali v jednotlivých krokoch, kedy sme sa v prvotných krokoch oboznámili s vybranou témou práce. Na základe vybranej témy sme hľadali vhodnú literatúru a publikácie, ktoré súvisia s vybranou problematikou. Následne sme si určili hlavný cieľ a parciálne ciele práce s vhodným výberom spoločnosti na splnenie cieľa. Na základe poznatkov ohľadom vybranej spoločnosti a následnej analýzy podniku sme navrhli vybrané možnosti a spôsoby zlepšenia súčasného stavu.

Spôsob získania údajov a zdroje

V rámci teoretickej časti práce sme použili mnoho dostupných knižných zdrojov a publikácií, ktoré sme získali z knižníc, ale aj prostredníctvom online knižníc. Informácie sme čerpali aj zo zdrojov nadobudnutých počas vysokoškolského štúdia.

V rámci praktickej časti sme získané informácie, údaje a dáta na základe nášho osobného poznania v spoločnosti a po osobných stretnutiach s vedením firmy a aj s manažérmi jednotlivých segmentoch analyzovali. Konkrétne číselné údaje sme získali prostredníctvom portálov www.finstat.sk, www.registeruz.sk, ako aj v rámci interných dokumentov spoločnosti.

Analýzu ekonomických činiteľov budeme realizovať na základe doterajších ekonomických výsledkov za dlhodobé obdobie podniku, aj aj rozpad jednotlivých ekonomických ukazovateľov na jednotlivé súčasti ekonomiky podniku.

Použité metódy, vyhodnotenia a interpretácia výsledkov

Na spracovanie údajov, informácií a dát v diplomovej práci sme použili mnoho odlišných metód na spracovanie. Prostredníctvom metódy analýzy sme túto metodiku využili na rozklad teoretických poznatkov na jednotlivé časti a prvky. S cieľom sa s nimi čo najlepšie a najbližšie oboznámiť. Zvolili sme aj metódu dedukcie, syntézy, ale aj abstrakcie, na základe ktorej sme sa zamerali najmä na tie dáta a údaje, ktoré boli dôležité pre prácu. Na spracovanie údajov vybranej spoločnosti sme využili metódu syntézy.

I. TEORETICKÁ ČASŤ

1 POHLÁDÁVKY A ZÁVÄZKY

Pohládavy a závÄzky patria medzi zúctovacie vzťahy a oceniteľné vzťahy podniku voči vonkajšiemu prostrediu a tiež do vnútra podniku, pričom tieto vzťahy sa účtujú v osobitnej triede podľa Zákona o účtovníctve. ZávÄzok je uznaná povinnosť podniku uhradiť voči externému prostrediu finančné a iné plnenie, naopak pohľadávka je povinnosť z externého prostredia uhradiť finančné alebo iné plnenie podniku. Príkladom závÄzku je prijatá faktúra za službu, príkladom pohľadavy je vystavená faktúra za tovar. (www.podnikam.sk, 2023)

ZávÄzky a pohľadavy môžu byť z časového hľadiska krátkodobé a dlhodobé, podľa toho, či je ich splatnosť do 1 roka alebo nad 1 rok. V rámci podnikov sa pracuje s pohľadávkami a závÄzkami, ak sa rieši zápočet, inventarizácia, odsúhlasenie alebo iné operácie v rámci zúctovacích vzťahov, pričom na evidenciu všetkých týchto vzťahov je určená kniha pohľadavok a závÄzkov. Vzor alebo tlačivo sa dajú stiahnuť aj ako Excel súbor na internete. (www.podnikam.sk, 2023)

Pohľadávka nie je definovaná v žiadnom právnom predpise. Pohľadávku možno vymedziť ako právo vznikajúce jednému účastníkovi – veriteľovi, požadovať plnenie od druhého účastníka – dlžníka, vzniknuté z určitého závÄzkového vzťahu. (Bartošová, et. al, 2020, s. 13)

Z ekonomického hľadiska sú pohľadavy určitou formou poskytnutia obchodného úveru obchodnému partnerovi ako prejav vzájomných obchodných vzťahov medzi obchodnými partnermi. (Rojíček, et. al. 2016, s 45)

1.1 Vymedzenie a právna úprava pohľadavok

ZávÄzok z pohľadu právneho znamená niečo splniť, niečo dať, niečoho sa zriecť alebo niečo strpieť. Pre účely účtovníctva sú závÄzky definované v Zákone o účtovníctve v § 2 od. 4 písm. b) ako existujúca povinnosť účtovnej jednotky, ktorá vznikla z minulých udalostí, je pravdepodobné, že v budúcnosti zníži ekonomické úžitky účtovnej jednotky a dá sa spoľahlivo oceniť podľa § 24 až § 28 ZÚ a vykazuje sa v účtovnej závierke vo výkaze o majetku a závÄzkoch. (www.epi.sk)

Základná právna úprava vzniku a zániku závÄzkov, ako aj nakladania so závÄzkami je v Občianskom a Obchodnom zákonníku.

Pohládavy v účtovníctve predstavujú majetkovú zložku podniku, ktorá vznikla z uskutočnených účtovných prípadov v minulom období a peniaze z nich budú plynúť

v budúcnosti. Pohľadávky sú nehmotným majetkom, majetkovým právom na získanie peňažnej alebo nepeňažnej úhrady od odberateľov najmä za poskytnuté výkony, ako sú dodávky tovarov, výrobkov, prác a služieb. V tomto prípade ide o pohľadávky z obchodného styku. Pohľadávky však môžu podnikateľovi vznikáť aj z rôznych iných dôvodov. (Bartošová, et. al, 2020, s. 17)

V účtovníctve je sledované celé obdobie existencie pohľadávok, t. j. od okamihu jej vzniku, napr. pri fakturácii výkonov až po rôzne formy jej reálneho speňaženia (fyzické peniaze) alebo iného vysporiadania, pričom sa akceptuje ich všeobecná právna úprava, ako aj daňová legislatíva. (www.epi.sk)

Závazky v podvojnóm účtovníctve predstavujú cudzie zdroje krytia majetku a zobrazujú sa v súvahe na strane pasív, tzv. pasíva v užšom slova zmysle (cudzie pasíva). Ide v podstate o časť obchodného majetku podnikateľa, ktorý patrí veriteľovi. (www.epi.sk)

1.2 Pohľadávky – vznik a členenie

Pohľadávka vzniká vtedy, keď dochádza k časovému posunu medzi dodávkou hnutelnej alebo nehmuteľnej vecí, poskytnutím služby alebo prevodom práva a úhradou za ne. Rozsah časového posunu pri vzniku pohľadávky nie je rozhodujúci. Pri akomkoľvek časovom posune u veriteľa vzniká pohľadávka a u dlžníka záväzok. Pri bezprostrednej úhrade pohľadávka nevzniká. Bezprostrednou pohľadávkou sa rozumie taký spôsob úhrady, keď k úhrade dochádza pri prevzatí vecí, služby alebo práva bez akéhokoľvek časového odkladu. (Bartošová et. al, 2020, s. 22)

1.2.1 Vznik pohľadávky

Pohľadávka vzniká najmä v obchodnom styku a to najmä za uskutočnené výkony, najmä pri predaji tovaru, alebo pri poskytovaní služieb. Pohľadávky vznikajú aj pri ďalších procesoch ako sú reklamácie za dodávky tovaru alebo služieb, pri uskutočňovaní pracovnoprávných vzťahov voči zamestnancom, vo vzťahu k daňovému úradu, Sociálnej poisťovni, zdravotným poisťovniam a rôznym iným inštitúciám.

Vznik pohľadávky má aj svoje daňové aspekty. Pohľadávka súvisí s realizáciou podnikateľskej činnosti a tržby z nej sú predmetom zdanenia daňou z príjmu. V súvislosti s podnikateľskou činnosťou vznikajú aj ďalšie pohľadávky, inkaso ktorých predstavuje zdaniteľný príjem, ale aj pohľadávky, inkaso ktorých predstavuje nedaňový príjem, napr.

pohľadávky z titulu poskytnutia pôžičky. K pohľadávke sa viažu aj nepriame dane – daň z pridanej hodnoty, ktorá je súčasťou pohľadávky. (www.epi.sk)

Preukaznými dokladmi vzniku pohľadávok sú písomnosti o uskutočnení dodávok vecí, služieb a práv, napr. dodacie listy o dodávkach tovaru, výrobkov a iných vecí, súpisy vykonaných prác, preberacie protokoly, protokoly o škode, zmluvy, faktúry, rozhodnutia súdu a pod. Na základe týchto písomnosti sa o pohľadávkach účtuje v účtovníctve, preto musia mať náležitosti účtovného dokladu v zmysle § 10 Zákona o účtovníctve.

Základným dokladom preukazujúcim vznik pohľadávky z odchodného styku sú faktúry. Náležitosti faktúry ako daňového dokladu o uskutočnenom zdaniteľnom plnení upravuje § 71 až § 75 Zákona o DPH.

Okrem pohľadávok vzniknutých v súvislosti s podnikateľkou činnosťou môžu byť v majetku fyzickej osoby aj pohľadávky nadobudnuté odplatne alebo bezodplatne.

Pohľadávka vzniká vtedy, keď dochádza k časovému posunu medzi dodávkou hnutelnej alebo nehnuteľnej veci, poskytnutím služby alebo prevedením práce a úhradou za ne. Rozsah časového posunu pre vznik pohľadávky nie je rozhodujúci. (www.danovecentrum.sk)

Pri akomkoľvek časovom posune u veriteľa vzniká pohľadávka a u dlžníka záväzok. Pri bezprostrednej úhrade pohľadávka nevzniká. Bezprostrednou úhradou sa rozumie taký spôsob úhrady, keď k úhrade dochádza pri prevzatí vecí, služby alebo práva bez akéhokoľvek časového odkladu. (www.epi.sk)

Podľa slovenskej právnej úpravy účtovníctva za dlhodobý majetok sa považuje majetok, ktorého doba použiteľnosti (viaže sa na účel obstarania majetku), dohodnutá doba splatnosti (viaže sa len k pohľadávkam, pri ktorých je stanovená doba splatnosti) alebo vyrovnania iným spôsobom (inak ako splatnosť) pri vzniku účtovného prípadu je dlhšia ako jeden rok. Krátkodobý majetok, ktorého doba použiteľnosti, dohodnutá doba splatnosti alebo vyrovnania iným spôsobom pri vzniku účtovného prípadu je najviac jeden rok.

Dlhodobý záväzok je záväzok, ktorého dohodnutá doba splatnosti alebo vyrovnania iným spôsobom pri vzniku účtovného prípadu je dlhšia ako jeden rok. Krátkodobý záväzok je záväzok, ktorého dohodnutá doba splatnosti alebo vyrovnania iným spôsobom pri vzniku účtovného prípadu je najviac jeden rok.

1.2.2 Členenie pohľadávok

Z časového hľadiska, podľa časového obdobia a podľa § 12 PÚP sa pohľadávky a záväzky ku dňu vzniku členenia podľa dohodnutej doby splatnosti na (Bartošová, et. al, 2020, s.19):

- krátkodobé pohľadávky a krátkodobé záväzky s dohodnutou dobou splatnosti do jedného roka,
- dlhodobé pohľadávky a dlhodobé záväzky s dohodnutou dobou splatnosti nad jeden rok.

Dohodnutá doba splatnosti pohľadávok a záväzkov je doba dohodnutá v zmluve alebo iným spôsobom, v ktorej sa majú pohľadávky a záväzky splatiť alebo iným spôsobom vyrovnať.

V súvislosti s časovým hľadiskom členenia majetku a záväzkov je potrebné vysvetliť dva pojmy – pojem dohodnutá doba splatnosti a pojem zostatková doba splatnosti. Dohodnutá doba splatnosti pohľadávok a záväzkov je doba dohodnutá v zmluve alebo iným spôsobom, v ktorej sa majú pohľadávky a záväzky splatiť. Podľa dohodnutej doby splatnosti sa pohľadávky a záväzky účtujú pri vzniku účtovného prípadu na príslušné syntetické účty (§ 12 ods. 4 opatrenia MF SR č. 24 054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov). Zostatkovou dobou splatnosti pohľadávok a záväzkov potom rozumieme dobu, ktorá sa rovná rozdielu medzi dohodnutou dobou splatnosti pri vzniku účtovného prípadu a dňom, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka. Z uvedeného vyplýva, že jednotlivé druhy pohľadávok a záväzkov sa budú posudzovať z hľadiska zostatkovej doby splatnosti pre potreby ich vykázania v súvahe. (Obchodný zákonník, 2023)

V účtovnej závierke sa pohľadávky a záväzky vykazujú v členení na krátkodobé alebo dlhodobé podľa zostatkovej doby splatnosti. Zostatková doba splatnosti pohľadávok je doba, ktorá sa rovná rozdielu medzi dohodnutou dobou splatnosti a dňom, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka. (www.epi.sk)

Pohľadávky vznikajú prevažne v obchodnom styku za uskutočnené výkony, pri predaji tovaru, pri poskytovaní služieb. Pohľadávky vznikajú aj pri reklamáciách dodávok tovaru a služieb, pri uplatňovaní pracovnoprávných vzťahov voči zamestnancom, vo vzťahu

k daňovému úradu, Sociálnej poisťovni, zdravotným poisťovniam a rôznym iným inštitúciám a subjektom.

Z účtovného pohľadu sú pohľadávky súčasťou majetku účtovnej jednotky, t. j. aktív, ktoré sú výsledkom minulých udalostí a je takmer isté, že v budúcnosti zvýšia ekonomické úžitky prevažne formou finančných prostriedkov a dajú sa spoľahlivo oceniť. Vznik pohľadávky má aj svoje daňové aspekty. Pohľadávka súvisí s realizáciou podnikateľskej činnosti a výnosy z nej sú predmetom zdanenia daňou z príjmov. V súvislosti s podnikateľskou činnosťou vznikajú aj ďalšie pohľadávky, výnos ktorých predstavuje zdaniteľný príjem. (www.danovecentrum.sk)

K pohľadávke sa viažu aj nepriame dane – daň z pridanej hodnoty, ktorá je súčasťou pohľadávky.

Preukaznými dokladmi vzniku pohľadávok sú písomnosti o uskutočnení dodávok vecí, služieb a práv, napr. dodacie listy o dodávkach tovaru, výrobkov a iných vecí, súpisy vykonaných prác, preberacie protokoly, protokoly o škode, zmluvy, faktúry, rozhodnutia súdu a pod. Na základe týchto písomnosti sa o pohľadávkach účtuje v účtovníctve, preto musia mať náležitosti účtovného dokladu v zmysle § 10 Zákona o účtovníctve, faktúry musia mať náležitosti podľa § 74 Zákona o dani z pridanej hodnoty. (www.epi.sk)

Pohľadávky vznikajú predovšetkým ich uspokojením. Okrem inkasa pohľadávky môžu zaniknúť aj odpisom pohľadávky, vkladom pohľadávky do majetku spoločnosti započítaním pohľadávky, postúpením pohľadávky alebo zánikom záväzku (napr. odstúpením od zmluvy, odpustením záväzku). (Melicheríková, 2014, str. 13)

Lehota, do ktorej má byť pohľadávka upokojená, sa všeobecne nazýva lehota splatnosti. Lehotu splatnosti si zúčastnené strany navzájom dohodnú v súlade s § 304a a § 340b Obchodného zákonníka s prihliadnutím na skutočnosť, že maximálna lehota splatnosti peňažného záväzku nesmie presiahnuť 60 dní, ak je dlžníkom subjekt verejného práva – 30 dní odo dňa doručenia dokladu (faktúry) alebo odo dňa dodania tovaru alebo poskytnutia služby § 365. (www.danovecentrum.sk)

V súvislosti s omeškaním dlžníka vzniká veriteľovi:

- nárok na úrok z omeškania,
- nárok na paušálnu náhradu nákladov s uplatnením pohľadávky,
- nárok na náhradu škody spôsobenej omeškaním.

Úroky z omeškania sú náhradou škody za stratu možnosti disponovať dlžnou čiastkou. Nárok na ne vzniká veriteľovi bez ohľadu na to, či bolo alebo nebolo oneskorenie spôsobené dlžníkom. V obchodných záväzkových vzťahoch sa platenie úrokov z omeškania dlžníka riadi ustanoveniami Obchodného zákonníka (§ 365 až § 369). V zmysle § 365 je dlžník v omeškaní, ak nesplní riadne a včas svoj záväzok, a to až do doby riadneho plnenia alebo do doby, keď záväzok zanikne iným spôsobom.

Obchodný zákonník ponecháva na vôli zmluvných strán, či dojednanie o úrokoch z omeškania a ich výšku zahrnie do zmluvy (na rozdiel od zmluvnej pokuty, ktorá musí byť písomne dojednaná). (www.epi.sk)

Ak je dlžník v omeškaní so splnením peňažného záväzku alebo jeho časti, je v zmysle § 369 Obchodného zákonníka povinný platiť z nezaplatenej sumy úroky z omeškania vo výške dohodnutej v zmluve alebo ak výška úrokov nebola dohodnutá, dlžník je povinný platiť úroky v sadzbe ustanovenej nariadením vlády SR č. 21/2013 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Obchodného zákonníka účinné od 1. februára 2013. Okrem úrokov z omeškania má veriteľ podľa § 369c Obchodného zákonníka nárok aj na paušálnu náhradu nákladov s uplatnením pohľadávky, ktorá je podľa uvedeného nariadenia vlády SR stanovená vo výške 40 EUR. (Obchodný zákonník, 2023)

1.3 Obsah pohľadávok

Pri vzniku účtovného prípadu sa posúdi časový charakter majetku a záväzkov a následne sa účtovný prípad zaúčtuje na príslušný syntetický účet. Ak dohodnutá doba splatnosti záväzku pri vzniku účtovného prípadu je menej, alebo sa rovná jednému roku považuje sa záväzok za krátkodobý a zaúčtuje sa na príslušnom syntetickom účte krátkodobých záväzkov v ÚT 3 – Zúčtovacie vzťahy alebo v ÚS – Bežné bankové úvery a ÚS 24 – Iné krátkodobé finančné výpomoci. Ak sa záväzok pri vzniku účtovného prípadu považuje za dlhodobý, zaúčtuje sa na príslušnom syntetickom účte v ÚT 4 – Kapitálové účty a dlhodobé záväzky. Z toho vyplýva, že pre účty záväzkov máme v rámci účtovej osnove osobitne účty pre krátkodobé a pre dlhodobé záväzky. (www.epi.sk)

Špecifickou oblasťou sú pohľadávky, pre ktoré sa v rámci účtovej osnove nenachádzajú zvlášť účty pre dlhodobé pohľadávky a zvlášť účty pre krátkodobé pohľadávky. O krátkodobých pohľadávkach aj o dlhodobých pohľadávkach sa účtuje na tých istých syntetických účtoch v ÚT 3 a uplatnenie časového hľadiska sa zabezpečuje pomocou analytických účtov. To znamená, že pri vzniku účtovného prípadu konkrétna pohľadávka sa

posúdi z hľadiska dohodnutej doby splatnosti, účtovný prípad sa zaúčtuje na syntetickom účte a časové hľadisko členenia na krátkodobé a dlhodobé pohľadávky sa zabezpečí pomocou analytických účtov. (Melicheríková, 2014, str. 27)

Pri vykazovaní v súvahe jednotlivé pohľadávky a záväzky sa posudzujú z hľadiska zostatkovej doby ich splatnosti. Pohľadávky a záväzky, ktorých dohodnutá doba splatnosti bola pri vzniku účtovného prípadu menšia alebo rovná jednému roku, t. j. účtovali sa ako krátkodobé, vykazujú sa aj v súvahe medzi krátkodobými pohľadávkami a krátkodobými záväzkami. Pohľadávky a záväzky, ktorých zostatková doba splatnosti je k súvahovému dňu menšia alebo rovná jednému roku, musia sa vykázat' v súvahe medzi krátkodobými pohľadávkami a krátkodobými záväzkami. Preto pohľadávky a záväzky, ktorých dohodnutá doba splatnosti bola pri vzniku účtovného prípadu dlhšia ako jeden rok, musia sa podrobnejšie analyzovať práve z hľadiska zostatkovej doby splatnosti. Tá časť dlhodobej pohľadávky alebo dlhodobého záväzku, ktorá bude zinkasovaná alebo uhradená v bezprostredne nasledujúcom účtovnom období, sa považuje za krátkodobú, z toho dôvodu sa táto krátkodobá časť dlhodobej pohľadávky, resp. dlhodobého záväzku musí najskôr v rámci analytickej evidencie preúčtovať z analytického účtu dlhodobej pohľadávky, resp. dlhodobého záväzku na príslušný analytický účet krátkodobej pohľadávky, resp. krátkodobého záväzku a následne vykázat' medzi krátkodobými pohľadávkami, resp. krátkodobými záväzkami v súvahe. Časť dlhodobej pohľadávky alebo dlhodobého záväzku, ktorá nebude zinkasovaná alebo uhradená v priebehu 12 mesiacov od súvahového dňa, sa vykáže v súvahe medzi dlhodobými pohľadávkami, resp. dlhodobými záväzkami. (Melicheríková, 2014, str. 28)

Členenie pohľadávok podľa vzniku a obsahu pohľadávky je uvedené v tabuľke č. 1. A členenie záväzkov podľa titulu vzniku a obsahu záväzku uvádzame v tabuľke č. 2.

Tabuľka 1 Pohľadávky podľa obsahu (vlastné spracovanie)

Účtovná trieda	Syntetické účty
3 – Zúčtovacie vzťahy	31 – Pohľadávky 311 – Odberatelia 312 – Zmenky na inkaso 313 – Pohľadávky za eskontované cenné papiere

	<p>314 – Poskytnuté preddavky</p> <p>315 – Ostatné pohľadávky</p> <p>33 – Zúčtovanie so zamestnancami a orgánmi sociálneho poistenia a zdravotného poistenia</p> <p>335 – Pohľadávky voči zamestnancom</p> <p>336 – Zúčtovanie s orgánmi sociálneho poistenia a zdravotného poistenia</p> <p>34 – Zúčtovanie daní a dotácií</p> <p>341 – Daň z príjmov</p> <p>342 – Ostatné priame dane</p> <p>343 – Daň z pridanej hodnoty</p> <p>345 – Ostatné dane a poplatky</p> <p>346 – Dotácie zo štátneho rozpočtu</p> <p>347 – Ostatné dotácie</p> <p>35 – Pohľadávky voči spoločníkom a združeniu</p> <p>351 – Pohľadávky v rámci konsolidovaného celku</p> <p>353 – Pohľadávky za upísané vlastné imanie</p> <p>354 – Pohľadávky voči spoločníkom a členom pri úhrade straty</p> <p>355 – Ostatné pohľadávky voči spoločníkom a členom</p> <p>358 – Pohľadávky voči účastníkom združenia</p> <p>37 – Iné pohľadávky a iné záväzky</p>
--	--

	<p>371 – Pohľadávky z predaja podniku</p> <p>373 – Pohľadávky a záväzky z pevných termínových operácií</p> <p>374 – Pohľadávky z nájmu</p> <p>375 – Pohľadávky z vydaných dlhopisov</p> <p>376 – Nakúpené opcie</p> <p>378 – Iné pohľadávky</p> <p>39 – Opravná položka k zúčtovacím vzťahom a vnútorné zúčtovanie</p> <p>391 – Opravné položky k pohľadávkam</p>
--	--

Tabuľka 2 Záväzky podľa obsahu (vlastné spracovanie)

Účtovná trieda	Syntetické účty
2 – Finančné účty	<p>23 – Bežné bankové úvery</p> <p>231 – Krátkodobé bankové úvery</p> <p>232 – Eskontné úvery</p> <p>24 – Iné krátkodobé finančné výpomoci</p> <p>241 – Vydané krátkodobé dlhopisy</p> <p>249 – Ostatné krátkodobé finančné výpomoci</p>
3 – Zúčtovacie vzťahy	<p>32 – Záväzky</p> <p>321 – Dodávatelia</p> <p>322 – Zmenky na úhradu</p> <p>323 – Krátkodobé rezervy</p> <p>324 – Prijaté preddavky</p> <p>325 – Ostatné záväzky</p> <p>326 – Nevyfakturované dodávky</p>

	<p>33 – Zúčtovanie so zamestnancami a orgánmi sociálneho poistenia a zdravotného poistenia</p> <p>331 – Zamestnanci</p> <p>333 – Ostatné záväzky voči zamestnancom</p> <p>336 – Zúčtovanie s orgánmi sociálneho poistenia a zdravotného poistenia</p> <p>34 – Zúčtovanie daní a dotácií</p> <p>341 – Daň z príjmov</p> <p>342 – Ostatné priame dane</p> <p>343 – Daň z pridanej hodnoty</p> <p>345 – Ostatné dane a poplatky</p> <p>346 – Dotácie zo štátneho rozpočtu</p> <p>347 – Ostatné dotácie</p> <p>36 – Záväzky voči spoločníkom a združeniu</p> <p>361 – Záväzky v rámci konsolidovaného celku</p> <p>364 – Záväzky voči spoločníkom a členom pri rozdeľovaní zisku</p> <p>365 – Ostatné záväzky voči spoločníkom a členom</p> <p>366 – Záväzky voči spoločníkom a členom zo závislej činnosti</p> <p>367 – Záväzky z upísaných nesplatených cenných papierov a vkladov</p> <p>368 – Záväzky voči účastníkom združenia</p> <p>37 – Iné pohľadávky a iné záväzky</p>
--	--

	372 – Závazky z kúpy podniku 373 – Pohľadávky a záväzky z pevných termínovaných operácií 377 – Predané opcie 379 – Iné záväzky 39 – Opravná položka k zúčtovacím vzťahom a vnútorné zúčtovanie
4 – Kapitálové účty a dlhodobé záväzky	46 – Bankové úvery 461 – Bankové úvery 47 – Dlhodobé záväzky 471 – Dlhodobé záväzky v rámci konsolidovaného celku 472 – Záväzky zo sociálneho fondu 473 – Vydané dlhopisy 474 – Záväzky z nájmu 475 – Dlhodobé prijaté preddavky 476 – Dlhodobé nevyfakturované dodávky 478 – Dlhodobé zmenky na úhradu 479 – Ostatné dlhodobé záväzky

1.4 Oceňovanie, evidencia a zánik pohľadávok

Oceňovanie majetku pre účely účtovníctva upravujú § 24 až § 26 Zákona o účtovníctva. Pri oceňovaní pohľadávok sa uplatňuje rovnaký postup ako pri oceňovaní iného majetku, ocenenie je závislé od spôsobu nadobudnutia pohľadávky a môže ísť o (431/2002 Z. z. Zákon o účtovníctve):

- ocenenie menovitou hodnotou – používa sa u pohľadávok vzniknutých vlastnou činnosťou, pričom menovitou hodnotou sa rozumie čiastka, na ktorú pohľadávka znie, čiastka uvedená na doklade, ktorý preukazuje vznik pohľadávky,

- ocenenie obstarávacou cenou – používa sa pri nadobudnutí pohľadávky postúpením alebo vkladom do základného imania, zahŕňa cenu obstarania a náklady súvisiace s obstaraním, ktorými môžu byť napr. náklady na znalecké ocenenie, provízia poskytnutá sprostredkovateľovi a pod.,
- ocenenie reprodukčnou obstarávacou cenou – používa sa pri bezodplatnom nadobudnutí pohľadávok, napr. dedením alebo darovaním s výnimkou tých, ktoré sú ocenené menovitou hodnotou.

V zmysle § 4 ods. 7 Zákona o účtovníctve je účtovná jednotka povinná viesť účtovníctvo a zostavovať účtovnú závierku v peňažných jednotkách slovenskej meny. V prípade pohľadávok vyjadrených v cudzej mene je povinná účtovať v slovenskej aj cudzej mene. Na prepočet meny na slovenskú menu sa v zmysle § 24 Zákona o účtovníctve a § 21 ods. 3 postupov účtovanie použije kurz Národnej banky Slovenska platný (431/2002 Z. z. Zákon o účtovníctve):

- ku dňu uskutočnenia účtovného prípadu pri vzniku pohľadávky,
- ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, okrem poskytnutých preddavkov, ktoré sa v zmysle § 21 ods. 4 postupov účtovania neprepočítajú a v účtovnej závierke sa vykazujú ocenené kurzom, ktorým boli ocenené pri vzniku pohľadávky.

Kurzový rozdiel sa účtuje iba v knihe pohľadávok, v peňažnom denníku sa o kurzových rozdieloch neúčtuje.

Inkaso pohľadávky v cudzej mene sa účtuje v slovenskej aj cudzej mene. Pri inkase pohľadávky prevodom na bankový účet vedený v slovenskej mene sa na prepočet použije kurz príslušnej komerčnej banky, t. j. podľa výpisu z účtu. Rovnako aj pri úhrade záväzku v cudzej mene prevodom z účtu vedeného v slovenskej mene sa na prepočet použije kurz komerčnej banky. Pri inkase pohľadávky v hotovosti alebo na účet vedený v cudzej mene sa na prepočet na slovenskú menu použije kurz Národnej banky Slovenska platný ku dňu inkasa pohľadávky. Rovnaký postup je aj pri úhrade záväzku.

Splatnosť pohľadávky je vyjadrená dobou dohodnutou v zmluve alebo iným spôsobom, v ktorej sa má pohľadávka splatiť.

Pohľadávka môže zaniknúť:

- uskutočnením peňažného alebo vecného plnenia v prospech veriteľa,

- postúpením,
- odpisom,
- vkladom do majetku spoločnosti,
- odpustením záväzku,
- odstúpením od zmluvy,
- uplynutím lehoty,
- splnutím osoby dlžníka a veriteľa (431/2002 Z. z. Zákon o účtovníctve)

Premlčanie znamená uplynutie času stanoveného v zákone na vykonanie práva, čo má za následok zánik súdnej vymáhateľnosti premlčaného práva. Premlčaním však pohľadávka nezaniká. Všeobecná premlčacia doba u pohľadávok z obchodných vzťahov v zmysle Obchodného zákonníka je štvorročná (§ 397) a právo sa premlčuje v tejto lehote, ak zákon pre jednotlivé práva nestanovuje osobitnú premlčaciu lehotu. Premlčanie možno oddialiť, ak dlžník svoj dlh uzná v zmysle § 323 Obchodného zákonníka. Odo dňa písomného uznania dlhu plynie nová štvorročná premlčacia doba. (431/2002 Z. z. Zákon o účtovníctve)

Obchodný zákonník neustanovuje náležitosti uznania dlhu. Je však nevyhnutné, aby záväzok dlžníka bol jednoznačne vymedzený výškou a dôvodom s odkazom na príslušnú zmluvu alebo faktúru, prípadne iný preukázateľný doklad, tak aby nemohli vzniknúť pochybnosti, o ktorý záväzok ide. U pohľadávok vzniknutých v zmysle Občianskeho zákonníka je premlčacia doba trojročná. (Obchodný zákonník SR)

1.5 Vymáhanie pohľadávok

Postúpenie pohľadávky znamená, že na základe zmluvy o postúpení medzi doterajším veriteľom (postupcom) a treťou osobou (postupníkom) postúpi pôvodný veriteľ svoju pohľadávku voči dlžníkovi novému veriteľovi, a to odplatne alebo bezodplatne. Postupník sa tak stane novým veriteľom. Postúpenie pohľadávky upravuje § 524 až § 530 Občianskeho zákonníka. Zákonník vyžaduje písomnú firmu zmluvy o postúpení. (www.epi.sk)

S účinnosťou od 1.1.2008 bude pri postúpení pohľadávky v zmysle § 19 ods. 3 písm. h) Zákona o dani z príjmov daňovým výdavkom menovitá hodnota pohľadávky alebo jej nesplatená časť, a to do výšky príjmu z jej postúpenia. U daňovníka s príjmami podľa § 6 účtujúceho v sústave jednoduchého účtovníctva alebo ktorý vedie evidenciu podľa § 6 ods.

11, sa pri úprave základu dane uplatní postup v zmysle § 17 ods. 12 nasledovne (www.danovecentrum.sk):

- základ dane sa zvýši o hodnotu pohľadávky pri jej postúpení, a to aj vtedy, ak ide o pohľadávku postúpenú na nižšiu cenu, ako je jej menovitá hodnota, ak sa pohľadávka postúpi za cenu vyššiu, ako jej jej menovitá hodnota, za príjem sa považuje táto vyššia cena,
- základ dane sa zníži o sumu vo výške zaplatenej obstarávacej cene pohľadávky nadobudnutej postúpením, a to v zdaňovacom období, v ktorom došlo k úhrade dlžníkom alebo postupníkom pri jej ďalšom postúpení, najviac však do výšky príjmov plynúcich z tejto úhrady.

Postupy účtovania platné od 31.12.2007 spôsob účtovania pri postúpení pohľadávky neupravovali. Nové postupy účtovania upravujú postup účtovania u postupcu aj postupníka v nadväznosti na § 17 ods. 12 Zákona o daní z príjmov.

V zmysle § 14 ods. 8 postupov účtovania sa u postupcu, ktorý dostal príjem z postúpenej pohľadávky v tom istom účtovnom období, v ktorom bola pohľadávka postúpená, účtuje:

- k zmluvne dohodnutému dňu v knihe pohľadávok zánik pohľadávky z dôvodu postúpenia v menovitej hodnote,
- k zmluvne dohodnutému dňu v knihe pohľadávok vznik pohľadávky v ocenení dohodnutom s postupníkom,
- príjem z postúpenej pohľadávky v peňažnom denníku v okamihu prijatia ako príjem zahrňovaný do základu dane a v knihe pohľadávok sa účtuje zánik pohľadávky,
- v rámci uzávierkových účtovných operácií rozdiel medzi príjmom z postúpenej pohľadávky a jej menovitou hodnotou ako príjem zahrňovaný do základu dane, ak bola pohľadávka postúpená za cenu nižšiu, ako je jej menovitá hodnota.
(Obchodný zákonník SR)

Pohľadávka bola postúpená za vyššiu hodnotu, ako je jej menovitá hodnota a do základu dane vstupuje nie nominálna hodnota, ale predajná hodnota pohľadávky.

V zmysle § 14 ods. 9 postupov účtovania sa u postupcu, ktorý príjem z postúpenej pohľadávky v účtovnom období, v ktorom bola pohľadávka postúpená, nedostal, účtuje (Obchodný zákonník SR):

- k zmluvne dohodnutému dňu v knihe pohľadávok zánik pohľadávky z dôvodu postúpenia v menovitej hodnote,
- k zmluvne dohodnutému dňu v knihe pohľadávok vznik pohľadávky v ocenení dohodnutom s postupníkom,
- v rámci uzávierkových účtovných operácií v peňažnom denníku príjem zahrnovaný do základu dane vo výške menovitej hodnoty postúpenej pohľadávky alebo vo výške hodnoty pohľadávky, za ktorú sa postúpila, ak je vyššia ako menovitá hodnota.

V zmysle § 14 ods. 10 postupov účtovania, ak postupca, ktorý zaúčtoval postúpenú pohľadávku v predchádzajúcom období a príjem z postúpenej pohľadávky dostal v nasledujúcom účtovnom období, účtuje (Obchodný zákonník SR):

- príjem z postúpenej pohľadávky v peňažnom denníku v okamihu prijatia ako príjem nezahrnovaný do základu dane,
- zánik pohľadávky v knihe pohľadávok z dôvodu jej úhrady.

Odpis pohľadávky znamená definitívne vyradenie z majetku a z účtovníctva, a to z iných dôvodov ako inkaso pohľadávky, postúpenie alebo započítanie pohľadávky.

Podľa účtovných a daňových predpisov platných do 31.12.2007 nemohol podnikateľ pohľadávky odpísať ani v prípade, že boli nevyhnutelné alebo premlčané. Odpis pohľadávky bol možný iba pri skončení podnikania v zdaňovacom období, v ktorom došlo ku skončeniu podnikania alebo inej samostatnej zárobkovej činnosti. (Obchodný zákonník SR)

S účinnosťou od 1.1.2008 môžu podnikatelia odpísať pohľadávku nielen pri skončení podnikania, ale kedykoľvek, pričom spôsob úpravy základu dane je Zákonom o dani z príjmov stanovený nasledovne (Obchodný zákonník SR):

- a) v zdaňovacom období, v ktorom dochádza ku skončeniu podnikania alebo inej samostatnej zárobkovej činnosti, sa v zmysle § 17 ods. 8 písm. a) základ dane upraví o:
 - cenu nespotrebovaných zásob,
 - zostatky vytvorených rezerv a opravných položiek k nadobudnutému majetku,
 - výšku záväzkov, ktorých úhrada sa považuje za daňový výdavok,

- výšku pohľadávok, ktorých inkaso sa považuje za zdaniteľný príjem, okrem pohľadávok uvedených v § 19 ods. 2 písm. h) v prvom až piatom bode a písm. i),
 - pomernú výšku nájomného, ktorá pripadá na príslušné zdaňovacie obdobie alebo jeho časť,
- b) v ktoromkoľvek zdaňovacom období počas vykonávania podnikania alebo inej samostatnej zárobkovej činnosti sa v zmysle § 17 ods. 12 základ dane:
- zvýši o sumu vo výške odpisu menovitej hodnoty pohľadávky alebo pri pohľadávke nadobudnutej postúpením vo výške jej obstarávacej ceny okrem pohľadávok uvedených v § 19 ods. 2 písm. h) v prvom až piatom bode a písm. i),
 - zníži o sumu zaplatenej obstarávacej ceny pohľadávky nadobudnutej postúpením pri splnení podmienok uvedených v § 19 ods. 2 písm. h) v prvom až piatom bode.

V zmysle § 14 ods. 2 postupov účtovania sa pri odpise pohľadávky pri trvalom upustení od jej vymáhania účtuje zánik pohľadávky v knihe pohľadávok a v rámci uzávierkových účtovných operácií ostatné príjmy zahrňované do základu dane v tom účtovnom období, v ktorom sa účtovná jednotka rozhodla aj vymáhania upustiť. Ak v budúcnosti dôjde k úhrade už odpísanej pohľadávky, príjem sa účtuje ako príjem neovplyvňujúci základ dane. (www.epi.sk)

Pri odpise pohľadávky, ktorá spĺňa podmienky uvedené v § 19 ods. 2 písm. h) a písm. i) Zákona o dani z príjmov, sa zánik pohľadávky účtuje v zmysle § 14 ods. 3 postupov účtovania v knihe pohľadávok a v rámci uzávierkových účtovných operácií príjem neovplyvňujúcich základ dane, a to na základe dokladov preukazujúcich dôvod odpisu pohľadávky.

Keď podnikateľ odpíše pohľadávku vlastnú alebo nadobudnutú postúpením, ktorá spĺňa podmienky uvedené v § 19 ods. 2 písm. h) v prvom až piatom bode Zákona o dani z príjmov, tieto pohľadávky nemajú vplyv na základ dane. Odpis pohľadávky bez zvýšenia základu dane pri odpise pohľadávky však musí podnikateľ preukázať. Medzi takéto pohľadávky patria pohľadávky, pri ktorých súd zamietol návrh na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok majetku alebo zastavil konkurzné konanie pre nedostatok majetku, alebo zrušil konkurz z dôvodu, že majetok dlžníka nepostačuje na úhradu výdavkov a odmenu správcu konkurznej podstaty, alebo zrušil konkurz z dôvodu, že majetok úpadcu nepostačuje ani na úhradu pohľadávok proti podstate, a to aj u daňovníka, ktorý neprihlásil pohľadávku, ale sa preukáže uznesením súdu o zrušení konkurzu. (Obchodný zákonník SR)

1.5.1 Insolvenčné konanie

Insolventnosť či insolvenčia je pojem, ktorý sa používa pomerne často aj napriek tomu, že ho slovenská legislatíva nepozná. Vo všeobecnosti sa ním označujú finančné problémy, či zadlženosť podnikateľského subjektu. Právnym pojmom, ktorý zahŕňa platobnú neschopnosť a predĺženie, je pojem úpadok a vymedzuje ho Zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. (Bělohávek, 2007, s. 71)

Insolvenčné konanie (v podmienkach nášho právneho poriadku sa ním rozumie konkurz fyzických osôb, právnických osôb a reštrukturalizácia), je povinnosťou súdu pred začatím insolvenčného konania preskúmať, či sa centrum hlavných záujmov dlžníka (tzv. „COMI“ – Centre of Main Interests) skutočne nachádza v danom členskom štáte. Takéto insolvenčné konanie sa považuje za hlavné insolvenčné konanie. (www.epravo.sk)

Pokiaľ ide o naplnenie znaku, že dlžník vykonáva alebo vykonával počas obdobia troch mesiacov pred podaním žiadosti o začatie hlavného insolvenčného konania inú ako prechodnú hospodársku činnosť s použitím ľudských zdrojov, nemožno tým chápať výlučne to, že dlžník mal na území SR zamestnancov. Túto časť definície podniku je potrebné vykladať širšie, a to tak, že o použití ľudských zdrojov možno hovoriť vždy, ak je využívaná pravidelne akákoľvek činnosť fyzických osôb bez ohľadu na to, akým spôsobom a za pomoci, ktorých právnych inštitútov. Zároveň však využívanie ľudských zdrojov pre naplnenie predmetnej definície vyžaduje určitú mieru organizovanosti. (Bělohávek, 2007, s. 76)

V hlavnom insolvenčnom konaní súd určil, že dlžník je platobne neschopný, jeho platobná neschopnosť sa opätovne neskúma v členskom štáte, v ktorom sa môže začať vedľajšie insolvenčné konanie. Účinky vedľajšieho insolvenčného konania sú obmedzené na majetok dlžníka nachádzajúci sa na území členského štátu, v ktorom sa takéto konanie začalo. Vedľajšie insolvenčné konanie sa spravidla riadi právom členského štátu, na ktorého území sa vedľajšie insolvenčné konanie začne. (www.epravo.sk)

1.5.2 Rozhodcovské konanie

Na Slovensku existujú dva typy súdov hovoríme o súde všeobecnom a rozhodcovskom, ktoré sú zriadené v zmysle Zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní. Momentálne máme na Slovensku 110 rozhodcovských súdov.

Na zriadenie takéhoto rozhodcovského súdu je možné využiť:

- športový zväz,
- obchodnú alebo priemyselnú komoru,
- právne osoby, ktorým to stanovuje zákon.

Za rozhodcovský súd koná buď jedna lebo viacero osôb, ktoré sa nazývajú rozhodcovia. Je na uvážení strán, či sa dohodnú na jednom alebo viacerých rozhodcov. Ich počet však musí byť nepárny. Rozhodcom môže byť ktorákoľvek osoba, ktorú si vyberú zmluvné strany. Musí však byť plnoletá, mať spôsobilosť na právne úkony a bezúhonná (nesmie byť odsúdená za trestný čin). To sú jediné podmienky kladené na rozhodcu. Rozhodcom tak môže byť aj osoba, ktorá nemá právnické vzdelanie alebo prax v právnej oblasti. To neplatí v spotrebiteľskom spore. Vtedy musí mať rozhodca právnické vzdelanie aj právnickú prax. (www.epu.sk)

Zákony Slovenskej republiky dovoľujú, aby sa zmluvné strany dohodli na uzatvorení tzv. rozhodcovskej doložky. Táto doložka znamená, že ak vznikne spor z ich zmluvy (napr. ak nedôjde k zaplateniu ceny za dodaný tovar), môže niektorá zo zmluvných strán podať žalobu na nimi dohodnutý rozhodcovský súd namiesto všeobecného. Táto zmluvná strana sa môže domáhať zaplateniu dlžnej sumy na rozhodcovskom súde namiesto toho, aby podala žalobu na okresný súd. Ide však o možnosť, nie povinnosť, ktorú majú obe zmluvné strany. (www.epi.sk)

Medzi najväčšie výhody rozhodcovského súdu patria:

- rýchlosť súdu,
- menšie náklady súdu.

Podľa štatistík na Slovensku je priemerná dĺžka konania v občianskoprávných veciach 21 mesiacov a v obchodnoprávných 22 mesiacov. Zmluvné strany, preto využívajú najmä uzatvorenie rozhodcovskej doložky predovšetkým z pohľadu rýchlosti samotného konania. Rozhodcovský súd rozhoduje v priemere okolo mesiaca, alebo najneskôr niekoľko mesiacov podľa náročnosti prípadu.

1.5.2.1 Výhody rozhodcovského konania

Výhodou rozhodcovských súdov je menšia finančná záťaž pre žalobcu. Podanie žaloby je spravidla spojené s platením súdneho poplatku. V konaní pred všeobecným súdom sa platí

po väčšine poplatok 6% zo žalovanej sumy. Poplatok v rozhodcovskom konaní býva rôzny. Každý rozhodcovský súd môže myť inú výšku poplatku, ktorá však často býva nižšia ako tá, ktorú musí žalobca zaplatiť pri všeobecnom súde. (www.podnikajte.sk)

Druhou podstatnou výhodou rozhodcovských súdov je ich využitie aj v prípade zahraničných obchodných vzťahov, keď podnikatelia pochádzajú z iných štátov. Napr. slovenský a český podnikateľ sa môžu dohodnúť, že ich spor bude riešiť rozhodcovský súd. Ak by sa títo podnikatelia nedohodli na rozhodcovskej doložke, slovenský podnikateľ by musel žalobu o vyplatenie dlžnej sumy podať na českom súde. (www.podnikajte.sk)

Rozhodcovské súdy majú oproti všeobecným súdom výhodu aj v ich flexibilitate. Ako sme už vyššie uviedli, v Slovenskej republike je zriadených veľa rozhodcovských súdov. Je tak na vôli zmluvných strán, ktorý rozhodcovský súd si vyberú. Pri ich výbere nie je zmluvná strana ničím obmedzená a môže zohľadniť vzdialenosť alebo ich povesť a predchádzajúce dobré skúsenosti. Taktiež je možné si vybrať aj konkrétnu osobu rozhodcu, ktorý prípadný spor rozhodne. Aj napriek slobodnému výberu rozhodcu je dôležitým predpokladom spravodlivosť rozhodnutia nezávislosti a nestrannosti rozhodcu. Preto pri výbere osoby rozhodcu je potrebné prihliadať na jeho dôveryhodnosť a zvoliť si osobu, u ktorej je predpoklad, že rozhodne v prospech niektorej strany na úkor spravodlivosti. (www.podnikajte.sk)

Ďalšou nepochybnou výhodou rozhodcovského konania je priama vykonateľnosť týmito súdmi aj v zahraničí. Môže sa stať, že osoba, ktorá dlží podnikateľovi peniaze, trvalo žije alebo sa presťahuje do zahraničia a tam aj má majetok, z ktorého by bolo možné uhradiť dlh. V prípade, ak by ste mali v rukách rozsudok všeobecného súdu, potrebujete k nemu aj tzv., osvedčenie o európskom exekučnom titule. Jeho získanie nie je zložité, avšak zaberie to ďalší čas. Naproti tomu, rozhodcovský rozsudok je automatický vykonateľný v zahraničí a nepotrebuje žiadne osvedčenie o európskom exekučnom titule. (www.podnikajte.sk)

1.5.2.2 Nevýhody rozhodcovského konania

Najväčšou nevýhodou rozhodcovských súdov je omnoho menšia nezávislosť a najmä nestrannosť v prípade porovnania bežných súdov. Tak isto aj rozhodcovia takýchto súdov by mali byť nestranní a nezávislí. Vo veľa prípadoch má záujem rýchleho vyriešenia najmä len jedna strana a to najmä tá, čo navrhla dojednanie rozhodcovskej doložky. V prípade takýchto osôb väčšinou aj táto osoba stojí za zriadením rozhodcovského súdu. Tu vzniká otázka, či je potom priebeh takéhoto súdu naozaj nezávislý a nestranný.

Ďalšou nevýhodou rozhodcovského súdu je jeho stanovená konečnosť. Väčšinou je to výhoda pre stranu, ktorá sa snaží robiť problémy v konaní, ale jednotlivé strany sa môžu voči takémuto konaniu odvolať.

Rozhodca musí byť znalý práv a rozhodnutie takéhoto súdu je nenapraviteľné a nie je možné sa voči nemu odvolať a tým pádom sa musia obe strany stotožniť aj s takýmto rozhodnutím súdu. Rozhodcovský súd môže rozhodnúť len o zaplatení dlžnej čiastky za tovar alebo o náhrade škody. (www.podnikajte.sk)

Priebeh rozhodcovského konania upravuje rokovací poriadok konkrétneho rozhodcovského súdu. Rozhodcovské konanie ako aj konanie pred všeobecným súdom spravidla začína podaním žaloby. Žalobu je potrebné adresovať rozhodcovskému súdu, prípadne priamo rozhodcovi, ak sa zmluvné strany dohodli len na jednom rozhodcovi. Pre rozhodcovské konanie platí, že strany nemusia byť zastúpené advokátom. Zmluvné strany sa môžu dohodnúť, aby konanie prebiehalo výlučne v písomnej forme, bez ústneho pojednávania. (www.podnikajte.sk)

V konaní pred všeobecným súdom po vyjadrení žalovaného nasleduje tzv. replika (vyjadrenie žalobcu k vyjadreniu žalovaného k žalobe) a potom tzv. duplika (ďalšie vyjadrenie žalovaného k replike žalobcu). V rozhodcovskom konaní však replika ani duplika neplatia, ak to nie je uvedené v rokovacom poriadku. Aj to zrýchľuje rozhodcovské konanie. (www.podnikajte.sk)

Po doručení vyjadrenia k žalobe súd buď:

- nariadi ústne pojednanie, ak si to zvolili strany, na ktorom vykoná dokazovanie a rozhodne alebo
- rozhodne bez pojednávania.

1.5.3 Súdne konanie

Nesplatené pohľadávky je možné riešiť aj súdnou cestou. Musí sa počítať so súdnymi poplatkami v určitej percentuálnej výške zo žalovanej pohľadávky pre vydanie platobného rozkazu a pre výkon rozhodnutia. Ďalšie náklady sú spojené s právnym zastúpením. Pretože toto riešenie prichádza do úvahy až po neúspešnom vymáhaní predchádzajúcimi spôsobmi, obvykle súdne vymáhanie neprináša skutočné uspokojenie nárokov veriteľa. (Kislingerová et. al 2004, s. 438)

Ak medzi obchodnými partnermi nedôjde k dohode, veriteľ zvyčajne pristúpi k súdnemu riešeniu pohľadávky. Pred týmto krokom je vhodné zaslať druhej strane posledný pokus o zmier, z ktorého bude druhej strane zrejmé, že v prípade nesplnenia záväzku mu hrozí zvýšenie nákladov o trovy konania spočívajúce nielen v zaplatenom súdnom poplatku, ale aj v trovách právneho zastúpenia, prípadne ďalších trovách. (Občiansky súdny poriadok)

Občiansky súdny poriadok obsahuje viaceré formy tzv. skráteného konania, kedy súd vydá rozhodnutie na základe samotného návrhu dostatočne osvedčeného doloženými listinami (www.epi.sk):

- platobný rozkaz,
- zmenkový a šekový platobný rozkaz,
- rozkaz na plnenie,
- európsky platobný rozkaz.

Platobný rozkaz

Platobný rozkaz je určený pre vymáhanie peňažnej pohľadávky. Dnes už možno použiť publikovaný formulár platobného rozkazu. Ak navrhovateľ predloží správne vyplnený formulár v potrebnom počte rovnopisov, zaplatí súdny poplatok a budú splnené zákonné podmienky na vydanie platobného rozkazu, súd ho vydá už do 10 dní. Návrh na vydanie platobného rozkazu je potrebné podať na vecne a miestne príslušný súd. Na konanie o vydanie platobného rozkazu v prvom stupni sú zásadne príslušné okresné sudy. (www.epi.sk)

Pri platobnom rozkaze však existujú aj určité obmedzenia. Platobný rozkaz nadobudne právoplatnosť a vykonateľnosť, ak sa ho podarí dlžníkovi doručiť a ten voči nemu nepodá odpor s odôvodnením. Ak sa ho nepodarí doručiť alebo dlžník podá odpor s odôvodnením, súd platobný rozkaz zruší a ďalej bude konanie prebiehať rovnako ako pri žalobe na plnenie podľa § 80 písm. b) OSP. (Občiansky súdny poriadok)

Rozkaz na plnenie

Táto právna úprava umožňuje súdu vydať rozkaz na plnenie, ktorý smeruje nielen voči splneniu „peňažnej“ povinnosti, ale všeobecne voči povinnosti určitého plnenie (napr. vydať určitú vec, dodať alebo vykonať pre navrhovateľa určité dielo, uložiť povinnosť uzavrieť zmluvu a pod.). Rozkaz na plnenie je možné vydať v skrátenom konaní aj bez výslovnej žiadosti navrhovateľa, bez vypočutia odporcu, napriek tomu, že vydanie rozkazu na plnenie

nie je výslovne podmienené požiadavkou, aby navrhovateľ najskôr existenciu uplatnenej povinnosti preukázal. Súd musí na jeho vydanie mať k dispozícii dostatočný základ, z ktorého by pri posúdení dôvodnosti nároku vychádzal. Ten je daný v požiadavke na presné a úplné vykreslenie skutkového základu. Aj voči tomuto rozkazu možno podať odpor, obdobne ako pri platobnom rozkaze. (Občiansky súdny poriadok)

Európsky platobný rozkaz

Je to platobný rozkaz vydaný podľa osobitného predpisu – nariadenia Európskeho parlamentu a rady (ES) č. 1896/2006, ktoré je svojím charakterom priamo účinné, a teda je súčasťou nášho právneho poriadku. OSP je v uvedenej časti len vykonávacím predpisom k nemu. Európsky platobný rozkaz treba doručiť odporcovi do vlastných rúk, náhradné doručenie je vylúčené; to neplatí, ak sa európsky platobný rozkaz doručuje zástupcovi odporcu. Európsky platobný rozkaz sa doručuje do cudziny. Na tento rozkaz sa primerane použijú ustanovenia o platobnom rozkaze. (Občiansky súdny poriadok)

1.5.4 Správne konanie

Začiatkom je vždy návrh na začatie konania, ktorý môže byť inicializovaný buď zo strany účastníka konania, alebo na podnet správneho orgánu. Otázku, kedy sa konanie začne na podnet účastníka a kedy z úradnej moci, Zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní, správny poriadok (v ďalšom texte len Správny poriadok) nerieši. Odpoveď vyplýva z hmotnoprávnych predpisov. Všeobecne však môžeme konštatovať, že väčšina prípadov, v ktorých sa účastník domáha subjektívnych práv alebo ochrany právom chránených záujmov, fungujú na základe dispozičnej zásady. V tých ostatných, kde ide o celospoločenský záujem sa uplatňuje zásada oficiality a konanie sa začne zo strany správneho orgánu. Účastníkovi, v prípade, že dáva podnet na začatie konania, prislúcha povinnosť urobiť návrh písomnou formou alebo ústne, vložением do zápisnice. Iným spôsobom možno podanie uskutočniť elektronickou formou s elektronickým podpisom, prípadne faxom, ale tu vzniká povinnosť podanie do troch dní doplniť ústne do zápisnice alebo písomne. Zákon neustanovuje formu pre podanie v správnom konaní. „Podanie sa posudzuje podľa jeho obsahu. Z podania musí byť zrejmé, kto ho podáva, akej veci sa týka a čo sa navrhuje. Osobitné právne predpisy môžu ustanoviť jeho ďalšie náležitosti.“ (Ustanovenie § 19 Správneho poriadku)

Správny proces by sme mohli charakterizovať aj ako proces aplikácie hmotného práva, ktorý svojou podstatou predstavuje dynamický komplex procesných úkonov zúčastnených

subjektov – správnych orgánov, účastníkov konania a ďalších zúčastnených osôb. (Vrabko, 2008, s. 25)

Správne konanie je súčasťou výkonu verejnej správy. Normy upravujúce správne konanie sa však vzťahujú len na výkon verejnej správy. Rozhodovanie v správnom konaní je pre správne orgány súčasťou ich pôsobnosti. (Ustanovenie § 19 Správneho poriadku)

Správne konanie je právnymi normami upravený postup správnych orgánov, účastníkov správneho konania a ďalších osôb zúčastnených na správnom konaní, ktorý smeruje k vydaniu individuálneho správneho aktu dotýkajúceho sa práv alebo povinností fyzických alebo právnických osôb (účastníkov konania pred orgánmi verejnej správy). (Ševčík, 2007, s. 13)

Problematika správneho konania sa dotýka rovnako správnych orgánov, ako aj širokej občianskej verejnosti. Pri plnení úloh orgánov verejnej správy dochádza k rôznorodým procesom. Jedným z týchto procesom je aj správne konanie. Podstatou správneho konania je upraviť postavenie a postup správnych orgánov pri vydaní správnych aktov ako aj práva a povinnosti účastníkov konania a ďalších subjektov zúčastnených na tomto procese. (Ševčík, 2007, s. 13)

Správny poriadok je jedným z prameňov správneho práva procesného. Je to úprava najvšeobecnejšia, ktorá má vo vzťahu k osobitným predpisom podpornú povahu, čo znamená, že ak niektorý inštitút nie je upravený v osobitnom predpise procesnom, aplikuje sa príslušné ustanovenie všeobecného správneho konania. Prednosť majú vždy ustanovenia osobitných právnych predpisov. (Tóthová, 2007, s. 25)

Charakteristické črty správneho konania (Kollár, 1999, s. 128):

- správne konanie je iba jednou z množstva činnosti správnych orgánov, ktorá pokrýva iba časť aplikácie správneho práva hmotného,
- správne konanie je súčasťou činnosti verejnej správy, v rámci ktorej rozhodovanie o právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach vždy smeruje k zabezpečeniu jej úloh,
- správne orgány, v ktorých činnosti dochádza k prepojeniu procesnej činnosti s ostatnou činnosťou, nie sú nestrannými subjektmi, ale ako predstavitelia verejného záujmu musia zabezpečovať úlohy štátu a rešpektovať celospoločenský záujem, ktorý vyplýva z právnych predpisov, správny orgán je stranou i sudcom,

- najčastejším správnym konaním je jednostranný proces, kde vo vzťahu k správne mu organu stojí účastník, ktorý niečo žiada a správny orgán rozhoduje o jeho žiadosti, či mu udelí, resp. neudelí požadované oprávnenie, resp. ukladá mu nejaké povinnosti či obmedzenia,
- správne konanie (proces) je menej formálne po procedurálnej stránke ako napr. súdny proces.

V správnom konaní vystupujú tieto subjekty konania:

- a) správne orgány, ktoré uskutočňujú správne konanie a rozhodnú o vecí, ktorá je predmetom konania,
- b) fyzické osoby alebo právnické osoby, o ktorých právach, právom chránenom záujme alebo povinnosti sa má v konaní rozhodnúť, t. j. účastníci konania (Vrabko, 2008, s. 30).

Medzi subjekty správneho práva začleňujeme predovšetkým (Škultéty, 2005, s 51):

- a) orgány štátnej správy,
 - b) orgány územnej samosprávy,
 - c) fyzické, právnické osoby a podobne
- Podľa § 27 Zákona č. 500/2004 o správnom konaní, účastníkmi konania sú (Škultéty, 2007, s. 111-114):
 - v konaní o žiadosti žiadateľ a ďalšie dotknuté osoby, na ktoré sa pre spoločenstvo práv alebo povinnosti so žiadateľom musí vzťahovať rozhodnutie správneho orgánu,
 - v konaní z úradnej povinnosti dotknuté osoby, ktorým má rozhodnutie založiť, zmeniť alebo zrušiť právo alebo povinnosť alebo vyhlásiť, že právo alebo povinnosť majú alebo nemajú.

1.6 Riadenie pohľadávok

Riadenie pohľadávok v podniku rozumieme ako podnikateľské činnosti zámerné a vedomé, ktorých úlohou je optimálne usmerňovanie pohľadávok podniku (Pevná, 2017, s. 99)

Zjednodušene možno definovať riadenie pohľadávok aj ako rozhodovanie, ktorému odberateľovi poskytneme úver a ktorému nie. (Mrkvička, 2011, s. 110)

Kroky potrebné na udržanie najoptimálnejšie likvidity a zvyšovania efektívnosti riadenia pohľadávok sú (Vochozka, 2021, s. 248):

- analyzovanie dôveryhodnosti odberateľov,
- vytvorenie vhodných platobných podmienok pre obe strany,
- nájdenie najvhodnejšej metódy refinancovania pohľadávok,
- upravenie štruktúry pohľadávok vrátane ich výšky,
- zvolenie vhodného postupu vymáhania nevymožiteľných pohľadávok.

Hlavným cieľom riadenia pohľadávok v podniku je možné definovať ako umožnenie rastu predaja tovarov a služieb bez zvyšujúceho rizika vzniku negatívnych pohľadávok a ich dopadov na cash flow spoločnosti. (Kislingerová, 2010, s. 474)

Riadenie pohľadávok v podniku sa člení na dve skupiny, a to preventívne a vymáhateľné. (Pevná, 2017, s. 98)

Objem obchodného úveru

Predstavuje obchodný úver, ktorý firmy poskytnú klientom, pričom musia mať stanovený úverový limit, tzv. hranicu úveru. Úverový limit vyjadruje maximálny objem úveru, ktorý je predávajúci ochotný poskytnúť kupujúcemu. Určenie hodnoty úverového limitu pozostáva z celkovej úverovej analýzy a posúdenia konkurencieschopnosti na predmetnom trhu. (Režňáková, 2010, s. 97)

Dĺžka obchodného úveru

Zobrazuje jeden z dôležitých faktov rozhodovania o poskytnutí predmetného úveru. Je nevyhnutné určenie optimálnej dĺžky obchodného úveru. Je dôležité naplánovať výdavky spoločnosti alebo si rozdeliť, koľko financií bude potrebných na nákup materiálu, tovaru alebo služieb na zabezpečenie nepretržitého odbytu podniku. Taktiež je nevyhnutné určiť náklady na krátkodobé cudzie zdroje, ktoré musia preklenúť doby, keby došlo k nesúladu medzi príjmami a výdavkami spoločnosti. (Režňáková, 2010, s. 62)

Skonto

Vyjadruje zľavu z ceny tovaru a služieb, ktorú je dodávateľ ochotný poskytnúť za predčasné zaplatenie faktúry za tovar alebo službu, prípadne zľava za úhradu faktúry v hotovosti.

1.7 Efektívnosť riadenia pohľadávok

Na hodnotenie efektívnosti riadenia pohľadávok v danom podniku je potrebné poznať niekoľko ukazovateľov, ktoré sú nevyhnutné pre poznanie, či riadenie dopytov je efektívne, či doba splatnosti poskytnutá odberateľom zodpovedá prínosom z obchodných transakcií, prípadne či sú skutočné doby splatnosti. (Mrkvička, 2011, s. 122)

Obrat pohľadávok

Je používaný na meranie či, podnik efektívne spravuje svoje pohľadávky. Jeho úlohu je doceliť znižovanie hodnoty, pričom rýchlosť obratu pohľadávok by mala mať čo najvyššie hodnoty. (Kubičková, 2015, s. 155)

Doba obratu pohľadávok

Zobrazuje za ako dlho sú pohľadávky priemerne splatené. Je dôležitým faktorom pre určenie optimálnej doby splatnosti, ktorá zobrazuje odporúčané hodnoty doby obratu pohľadávok a taktiež ich veľkosť. Čím menej dní má doba obratu pohľadávok v podniku, tým lepšie. Optimálna doba obratu pohľadávok by mala mať klesajúci charakter, optimálnych je 30 dní obratu a alarmujúcich je vyše 100 dní. (Růčková, 2019, s. 70)

Doba obratu záväzkov

Slúži na porovnanie s dobou obratu pohľadávok podniku a mala by dosahovať čo najvyššie hodnoty. Tento ukazovateľ slúži na zobrazenie priemernej doby splatnosti záväzkov od ich vzniku až do doby ich úhrady. Ukazovateľ sa počíta prostredníctvom krátkodobých záväzkov. (Knápková, 2017, s. 109)

2 VYMEDZENIE A PRÁVNÁ ÚPRAVA ZÁVÄZKOV

Závazok z pohľadu právneho znamená niečo splniť, niečo dať, niečoho sa zriecť alebo niečo strpieť. Pre účely účtovníctva sú záväzky definované v Zákone o účtovníctve v § 2 ods. 4 písm. b) ako existujúca povinnosť účtovnej jednotky, ktorá vznikla z minulých udalostí, je pravdepodobné, že v budúcnosti zníži ekonomické úžitky účtovnej jednotky a dá sa spoľahlivo oceniť podľa § 24 až 28 ZÚ a vykazuje sa v účtovnej závierky vo výkaze majetku a záväzkov. (Obchodný zákonník)

Základná právna úprava vzniku a zániku záväzkov, ako aj nakladania so záväzkami je definovaný najmä v Obchodnom a Občianskom zákonníku.

Záväzky v podvojnóm účtovníctve predstavujú cudzie zdroje krytia majetku a zobrazujú sa v súvahe na strane pasív, tzv. pasíva v užšom slova zmysle (cudzie pasíva). Ide v podstate o časť obchodného majetku podnikateľa, ktorý patrí veriteľom. (Obchodný zákonník)

Záväzkom sa rozumie existujúca povinnosť účtovnej jednotky, ktorá vznikla z minulých udalostí, je pravdepodobné, že v budúcnosti zníži ekonomické úžitky účtovnej jednotky a dá sa spoľahlivo oceniť podľa § 24 až 28; vykazuje sa v účtovnej závierke v súvahe alebo výkaze o majetku a záväzkoch. (www.slov-lex.sk)

Všeobecne pojem záväzkové právo je definovaný ako súbor právnych predpisov, ktoré upravujú záväzkové právne vzťahy, záväzkové práva a záväzkové povinnosti. Ekonomickým základom tohto pojmu je výmena tovaru. Tovarová výmena sa začala právne premenovávať fenoménom záväzku, teda obligácie. Záväzkový právny vzťah je právny vzťah, z ktorého jedna strana je povinná druhej strane niečo dať a druhá strana je povinná konať. (Ovečková et. al, 1994, s. 314)

Obchodný záväzok je právny záväzok uskutočňovaní v oblasti obchodu, resp. podnikateľskej činnosti. Záväzok sa chápe ako právna povinnosť voči niekomu. Pojem obchod je špecifická ekonomická činnosť, ktorou sa sprostredkujú predaj a kúpa tovarov, služieb a iných statkov pomocou peňazí. Vo svojej podstate je obchod ekonomický pojem, uskutočňuje sa však právnymi formami a z toho pohľadu ho možno považovať za právny, resp. obchodný záväzkový vzťah. (Suchoža et al, 2007, s. 555)

Výraz obchodný záväzok je totožný s výrazom obchodný záväzkový vzťah. Obchodný záväzkový vzťah definuje Slovník obchodného práva autorky Olgy Ovečkovej, kde sa píše,

že záväzkový právny vzťah je vzťah, z ktorého veriteľovi vzniká právo na plnenie a dlžníkovi povinnosť splniť záväzok. Prihliadnuc na jeho historické chápanie, možno ho vymedziť v širšom zmysle ako právny vzťah, z ktorého jedna strana je povinná druhej strane z daného dôvodu niečo dať, konať, opomenúť alebo trpieť a táto je oprávnená to požadovať. A právo na plnenie zahŕňa viaceré aspekty predmetu plnenia. (Ovečková et al. 1994, s . 172)

Záväzkové vzťahy a teda aj ich zánik, sú upravené v Obchodnom zákonníku, konkrétne v jeho tretej časti, v § 261 až § 755. Ako sme už spomínali, v niektorých prípadoch sa záväzkové vzťahy riadia Obchodným zákonníkom, inokedy zase Občianskym zákonníkom. Otázky zásadne upravené v Občianskom zákonníku a s doplnkami v Obchodnom zákonníku, napr. uzatváranie zmlúv alebo zmluvná pokuta sa riadia Občianskym zákonníkom. (Ovečková, et al, 2020, s. 18)

2.1 Vznik a členenie záväzkov

Vznik zmlúv, ktorými sa zakladajú záväzky, sa spravujú ustanoveniami § 43 a nasledujúcimi Občianskeho zákonníka. Do úvahy treba však brať aj iné ustanovenia napr. o právnych úkonoch pokiaľ ďalej nie je ustanovené inak. Na základe novelizácie Občianskeho zákonníka a v súvislosti s účinnosťou povinne zverejňovaných zmlúv v zmysle ustanovenia § 47a je neplatné ustanovenie zmluvy, podľa ktorého zmluva uzatvorená na dobu určitú trvá aj po uplynutí tejto doby. (www.unia.sk)

Záväzky vznikajú najmä zo zmlúv týmto zákonom výslovne upravených t. j. nominálnych (napr. kúpna zmluva, darovacia zmluva, zmluva o dielo). Môže však vznikáť aj z iných zmlúv v zákone neupravených t. j. inominálnych a zo zmiešaných zmlúv, ktoré obsahujú prvky rôznych zmlúv. (Občiansky zákonník)

Súčasťou záväzkovej časti Občianskeho zákonníka je aj ustanovenie § 496 odsek 1 vzťahujúce sa k spotrebiteľským zmluvám, podľa ktorého za dohodu o vlastnostiach, účele a akosti sa pri týchto zmluvách považuje také plnenie, o ktoré prejavil spotrebiteľ záujem a ktoré sa zhoduje s popisom poskytovaným dodávateľom, výrobcom alebo jeho zástupcom v akejkoľvek verejne prístupnej forme, najmä reklamou, propagáciou a označením tovaru. V prípade, ak akosť nie je výslovne dojednaná, je dlžník povinný plniť určité množstvo vecí určených v priemernej strednej akosti. (www.unia.sk)

Na základe právnej úpravy možno obchodné záväzkové vzťahy (§ 261 a § 262 Obchodného zákonníka) členiť podľa subjektov, podľa povahy ich činnosti, ako aj povahy vzťahu na nasledujúce druhy (Ovečková et. al, 2010, s. 19):

- relatívne obchodné záväzkové vzťahy,
- absolútne obchodné záväzkové vzťahy,
- fakultatívne (zmluvné) obchodné záväzkové vzťahy.

Relatívne obchodné záväzkové vzťahy definuje § 261 odsek 1 Obchodného zákonníka ako vzťahy medzi podnikateľmi navzájom, týkajúce sa podnikateľskej činnosti. Podnikateľ je podľa § 2 Obchodného zákonníka osoba zapísaná v obchodnom registri, podnikajúca na základe živnostenského listu, podnikajúca na základe oprávnenie, ktoré získala podľa osobitného právneho predpisu, alebo fyzická osoba vykonávajúca poľnohospodársku výrobu, ktorá je zapísaná do evidencie na obecnom úrade podľa osobitného predpisu.

Druhou formou relatívnych obchodných záväzkových vzťahov popísanou v § 261 ods. 2 sú aj záväzkové vzťahy, kde podnikateľ vystupuje ako subjekt záväzkového vzťahu len na jednej strane tohto vzťahu. Na druhej strane môžu vystupovať subjekty ustanovené zákonom, podľa ktorého podnikateľom sa rozumie aj subjekt verejného práva, napr. štát alebo verejnoprávna inštitúcia, ak vstupujú do záväzkových vzťahov s podnikateľmi pri ich podnikateľskej činnosti. O obchodný záväzkový vzťah ide len v prípade, ak ide o zabezpečenie verejných potrieb, alebo zabezpečenie vlastnej prevádzky, čiže nákup počítačov či kancelárskych potrieb. (Škrinár et al, 2012, s. 209)

Absolútne obchodné záväzkové vzťahy, resp. absolútne obchody sú rozdelené do skupín. Pri tejto skupine záväzkových vzťahov nie je rozhodujúci subjekt, ale subjekt záväzkového vzťahu. Zákon ich vymedzuje taxatívne.

Do prvej skupiny spadajú záväzkové vzťahy medzi zakladateľmi obchodných spoločností, medzi obchodnou spoločnosťou a spoločníkom ako aj medzi spoločníkmi navzájom. Patria tu aj vzťahy medzi spoločníkom a obchodnou spoločnosťou pri zariadovaní záležitostí spoločnosti a záväzkové vzťahy medzi prokuristom a spoločnosťou pri výkone jeho preverení. (Suchoža et al. 2007, s. 555)

Druhú skupinu tvoria vzťahy medzi zakladateľmi družstva a medzi členom a družstvom vyplývajúcich z členenia v družstve.

Tretou skupinou sú vzťahy z burzových obchodov a ich sprostredkovanie (§ 642 Občianskeho zákonníka), ďalej vzťahy z odplatných zmlúv týkajúcich sa cenných papierov, ktoré sú vymenované v Zákone o cenných papieroch č. 566/2001 Z. z. - § 30 a nasledujúce. (Suchoža et al. 2007, s. 555)

Do štvrtej skupiny patria vzťahy vznikajúce z taxatívne vymedzených zmlúv, napr. zmluva o predaji podniku, zmluvy o tichom spoločenstve, o inkase, o úvere, ako aj vzťahy, ktoré vznikajú z bankovej záruky, či sľubu odškodnenia. Tieto zmluvné typy sa budú vždy riadiť Obchodným zákonníkom, a to aj v prípade, že jedným z účastníkov bude fyzická osoba, čiže nepodnikateľ. (Suchoža et al 2007, s. 555)

2.2 Oceňovanie, evidencia a zánik záväzkov

Podľa § 25 ZÚ sa pohľadávky a záväzky ku dňu vzniku oceňujú menovitou hodnotou. Záväzky získané postúpením, nadobudnuté vkladom do základného imania a prevzaté záväzky sa oceňujú obstarávacou cenou. (www.epi.sk)

Pri pochybných záväzkoch, pri ktorých existuje riziko, že dlžník úplne alebo čiastočne neuhradí, ako aj pri sporných záväzkoch, pri ktorých sa vedie spor s dlžníkom o ich uznanie alebo zaplatenie a pri záväzkoch voči dlžníkom v konkurznom konaní sa v účtovnej závierke znižuje ocenenie záväzkov nepriamo vytváraním opravných položiek účtovaných na vrub nákladov. (www.epi.sk)

Pri dlhodobých záväzkoch (§ 18 ods. 7, § 21 ods. 6 PÚP), ktorých zostatková doba splatnosti je dlhšia ako jeden rok, sa opravnou položkou upravuje hodnota záväzku na jej hodnotu v čase účtovania a vykazovania. Pri dlhodobých pôžičkách, ktoré sú neúročené alebo úročené nižšou sadzbou, ako je bežná úroková sadzba, sa záväzok upraví opravnou položkou na hodnotu v čase účtovania a vykazovania. Záväzok, pri ktorom účtovná jednotka nemá doklad, sa účtuje ako rezerva v odhadovanej sume. (www.epi.sk)

Na podrobné a presné informácie o záväzkoch slúžia analytické účty vytvorené v súlade s § 4 PÚP, ktoré sú súčasťou hlavnej knihy. Analytické členenie syntetických účtov zohľadňuje najmä členenie (www.epi.sk):

- a) podľa dohodnutej doby splatnosti a zostatkovej doby splatnosti,
- b) podľa dohodnutej doby splatnosti sa pohľadávky členia na krátkodobé a dlhodobé pri vzniku účtovného prípadu; podľa zostatkovej doby splatnosti sa záväzky členia v účtovnej závierke,
- c) podľa dlžníkov alebo rovnorodých skupín dlžníkov, na slovenskú a cudziu menu,
- d) podľa položiek účtovnej závierky, a to aj vrátane požiadaviek na zostavenie poznámok k účtovnej závierke a zverejňovanie údajov z účtovnej závierky,
- e) podľa požiadaviek na vyčíslenie základu dane jednotlivých daní,
- f) pre potreby zúčtovania zdravotného, nemocenského a dôchodkového poistenia, príspevkov na poistenie v nezamestnanosti a príspevku do garančného fondu,
- g) podľa iných hľadísk, podľa potrieb finančného riadenia účtovnej jednotky.

Účtovná jednotka môže pre svoje potreby viesť aj analytickú evidenciu (v praxi nazývanú aj kniha pohľadávok a kniha záväzkov alebo kniha vyšlých faktúr a kniha došlých faktúr), ktorá môže okrem finančných údajov obsahovať aj iné údaje, najmä dátum splatnosti pohľadávky, konkrétneho dlžníka (veriteľa), príslušenstvo pohľadávky (záväzku), vysporiadanie a zánik pohľadávky (záväzku) a pod. (www.epi.sk)

Najčastejším spôsobom zániku záväzku je splnenie dlhu riadne a včas, ktorý tým zanikne zo zákona. Ak si na základe zmluvy majú účastníci plniť navzájom, môže sa domáhať splnenia záväzku len ten, kto sám splniť navzájom, môže sa domáhať splnenia záväzku len ten, kto sám splnil svoj záväzok skôr alebo je pripravený ho splniť. Aj ten, kto je povinný plniť vopred, môže svoje plnenie odoprieť až do tej doby, keď bude poskytnuté alebo zabezpečené vzájomné plnenie. To platí ale iba v prípade, ak je plnenie druhého účastníka ohrozené skutočnosťami, ktoré nastali u druhého účastníka a ktoré mu neboli známe, keď zmluvy uzavrel. (www.uniba.sk)

Ak je daná možnosť splniť záväzok viacerými spôsobmi, má vo všeobecnosti právo voľby dlžník, ak nebolo v zmluve dohodnuté inak. Od vykonanej voľby však už nie je možné odstúpiť.

V prípade, ak sa náhodným zánikom niektorej veci voľba zmarila, priznáva zákon účastníkovi, ktorý mal právo voľby, od zmluvy odstúpiť. Dlžník splní dlh aj vtedy, ak plní (www.uniba.sk):

- tomu, kto je oprávnený prijať podľa osobitného zákona plnenie alebo
- tomu, kto predloží veriteľovo potvrdenie o tom, že je oprávnený prijať plnenie. Toto však neplatí, ak dlžník vedel, že ten, kto potvrdenie predložil, nie je oprávnený na prijatie plnenia.

Čas plnenia je takmer vždy dohodnutý zmluvou. Ak ale čas splnenia (www.uniba.sk):

- nie je dohodnutý alebo
- ustanovený právnym predpisom alebo
- určený v rozhodnutí.

Je dlžník povinný splniť dlh prvého dňa po tom, čo ho o plnenie veriteľ požiadal. Ak je čas plnenia ponechaný na vôľu dlžníka, určí ho na návrh veriteľa súd podľa okolností prípadu tak, aby to bolo v súlade s dobrými mravmi. Toto právo veriteľa nepodlieha premlčaniu.

2.3 Zabezpečenie záväzkov

Významnú časť záväzkového práva tvorí problematika zabezpečenia záväzkov. V praxi sa tento právny spôsob zabezpečenia vymožitelnosti práv veriteľa často využíva. Účastníci záväzkových vzťahov sa nespoliehajú na ustanovenia, ktoré umožňujú uplatňovať sankcie za nesplnenie záväzkov. Zabezpečovacie inštitúty znižujú majetkové riziko veriteľa a posilňujú jeho postavenie v záväzkovom vzťahu. Zabezpečovacie prostriedky slúžia na ochranu zmluvnej strany, ktorá znáša riziko a ktorá musí mať istotu, že plnenie druhej zmluvnej strany sa neskôr uskutoční. (Kubíček et. al, 2008, s. 318)

Práva a povinnosti z pracovnoprávných vzťahov možno zabezpečiť dohodou o zrážkach zo mzdy, ručením alebo zriadením záložného práva. Nároky zamestnávateľa voči zamestnancovi je možné zabezpečiť dohodou o zrážkach zo mzdy, ručením alebo písomnou zmluvou o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti. (Kubíček et al. 2008, s. 318)

Občiansky zákonník upravuje tieto zabezpečovacie prostriedky (www.epavo.sk):

- zmluvná pokuta (§ 544 a nasl.),
- ručenie (§ 546 a nasl.),
- dohoda o splátkach zo mzdy a z iných príjmov (§ 551),
- záložná zmluva (§ 552),
- zabezpečovací prevodom práva (§ 553),
- zabezpečovacie postúpenie pohľadávky (§ 554),
- uznanie dlhu (§ 558),
- zábezpeka (§ 555 a nasl.).

Zabezpečovacie inštitúty plnia dve základné funkcie: do splatnosti (zručnosti) záväzku zvyšujú istotu veriteľa, zabezpečujú jeho uspokojenie pohľadávky proti dlžníkovi, že sa včas uskutoční – zabezpečovacia funkcia, po splatnosti záväzku dávajú veriteľovi možnosť uspokojiť svoju pohľadávku – uhradzovacia funkcia. (www.epravo.sk)

Zabezpečovací záväzkový vzťah má akcesorickú povahu k záväzkovému vzťahu, z ktorého vznikol záväzok, ktorý sa zabezpečuje. Zabezpečovací záväzkový vzťah predpokladá existenciu hlavného (zabezpečeného) záväzku a zaniká spolu s ním. Zánik zabezpečovacieho (vedľajšieho) záväzkového vzťahu však nemusí byť totožný s okamihom zániku hlavného vzťahu. Zabezpečovací záväzkový vzťah môže zaniknúť aj skôr ako ten, ktorý sa ním zabezpečuje. (www.epravo.sk)

Prostredníctvom záložného práva možno zabezpečiť pohľadávku veriteľa na peňažné plnenie aj pohľadávku nepeňažnú (pokiaľ jej hodnota je určitá alebo počas trvania záložného práva určitelná), existujúcu, viazanú na splnenie podmienky alebo takú, ktorá má v budúcnosti iba vzniknúť, pohľadávku v dobe vzniku záložného práva splatnú alebo ktorej splatnosť má ešte len nastať. (www.epi.sk)

Záložné právo môže zabezpečiť aj taký záväzok, ktorej splnenie sa nemožno domáhať na súde s vedomím, že záložné právo ako právo akcesorické má tiež povahu naturálneho práva, ktoré nemožno vymáhať súdnou cestou. (www.epi.sk)

Záložné právo zabezpečuje nielen istinu záväzkov, ale bez ďalšieho aj jeho súčastí, úžitky a príslušenstvo (úroky, úroky z omeškania, poplatok z omeškania, náklady spojené s uplatnením na súde) – ak sú to plody a úžitky, tak len tie, ktoré nie sú oddelené od hlavnej veci – pokiaľ zmluva neurčuje inak. (www.epi.sk)

Sústava právnych prostriedkov zameraná na minimalizáciu rizika straty z porušenia zmluvy. Jeho funkciou je posilniť právne postavenie veriteľa v záväzkovom právnom vzťahu, najmä v štádiu, keď je právo ohrozené, príp. porušené. Mechanizmus zabezpečenia záväzkov sa aktivuje v okamihu, keď dlžník riadne a včas nesplní svoje záväzkové povinnosti. (Ovečková, 1994, s. 59)

2.3.1 Zmluvná pokuta

Medzi najtradičnejšie zaistovacie inštitúty v prípade záväzkov patrí zmluvná pokuta. Zmluvná pokuta plní v záväzkovom vzťahu predovšetkým funkciu sankcie, pre prípad, že dlžník nesplní svoje záväzky riadne a včas. (www.epravo.sk)

Pri dojednaní zmluvnej pokuty je potrebné byť obozretný v tom zmysle, aby dojednanie o zmluvnej pokute spĺňalo všetky zákonom požadované náležitosti. V opačnom prípade hrozí riziko, že v prípade súdneho sporu súd rozhodne tak, že zmluvná pokuta bola dojednaná neplatne. (www.epravo.sk)

Prvou náležitosťou je písomná forma. Zmluvnú pokutu možno dojednať len písomne, akákoľvek iná forma (ústna, implicitná) spôsobí jej neplatnosť. Požiadavka na písomnú formu zmluvnej pokuty je v celku logická a smeruje najmä k ochrane veriteľa. Veriteľ nemusí zložito preukazovať, že zmluvná pokuta bola skutočne dohodnutá, že bola dohodnutá v určitej výške a že ju bol dlžník povinný uhradiť v prípade, že poruší určitú zmluvnú povinnosť, pretože všetky uvedené náležitosti by mali byť obsiahnuté práve v písomnom dojednaní o zmluvnej pokute. (Ovečková, 1994, s. 63)

V prípade, že by zmluvná pokuta mohla byť zjednaná aj iným spôsobom, veriteľ by samotnú existenciu tohto záväzku musel zložito preukazovať. Veriteľ by sa veľmi rýchlo ocitol v dôkaznej núdzi a v prípade súdneho konania by len ťažko uniesol dôkazné bremeno, čo by v konečnom dôsledku viedlo k jeho prehre v súdnom spore. (Ovečková, 1994, s. 65)

V prípade, že obchodné podmienky, ktoré obsahujú ustanovenia o zmluvnej pokute, nie sú priamo súčasťou zmluvy, ale zmluva obsahuje iba odkaz na ne, pričom môžu byť umiestnené

napr. na webových stránkach podnikateľa, je otázne, či je zmluvná pokuta dojednaná platne. V prípade súdneho sporu o zaplatenie takejto zmluvnej pokuty (s prihliadnutím najmä na ochranu spotrebiteľa) by podľa nášho názoru spotrebiteľ mohol byť úspešný, ak by argumentoval neplatnosťou dojednaní o zmluvnej pokute pre nedostatok písomnej formy. (www.epi.sk)

Zmluvná pokuta ako zabezpečovací prostriedok pôsobí predovšetkým sankčne a nie je potrebné, aby veriteľovi nesplnením zmluvnej povinnosti vznikla akákoľvek škoda. Povinnosť uhradiť zmluvnú pokutu navyše trvá aj v prípade, že dlžník zmluvnú povinnosť v závere splní. Argument dlžníka, že nemusí platiť zmluvnú pokutu, pretože nevznikla reálne žiadna škoda, teda neobstojí. (www.epi.sk)

V tejto súvislosti je potrebné poukázať aj na skutočnosť, že hoci zmluvná pokuta plní funkciu najmä sankčného prostriedku pre prípad nesplnenia povinnosti, plní zároveň aj funkciu tzv. paušalizovanej náhrady škody a veriteľ nie je všeobecne oprávnený požadovať náhradu škody v prípade, že došlo k porušeniu povinnosti, ktorá je zabezpečená zmluvnou pokutou, ak sa strany výslovne nedohodnú opak. Veriteľ je oprávnený domáhať sa náhrady škody prevyšujúcej zmluvnú pokutu, len keď je to medzi účastníkmi záväzkového vzťahu dohodnuté. (www.epi.sk)

2.3.2 Ručenie

Ručenie, ako jeden zo zabezpečovacích prostriedkov, je predmetom právnej úpravy tak v Občianskom zákonníku, ako aj v Obchodnom zákonníku, pričom z hľadiska vzájomnej pôsobnosti týchto kódexov súkromného práva je, ako už bolo v predchádzajúcom výklade načrtnuté, subsidiárna pôsobnosť vylúčená. Z toho dôvodu sa v prípade ručenia v obchodnoprávných vzťahoch bude postupovať výlučne podľa Obchodného zákonníka. Ručenie je upravené v ustanoveniach § 303 až § 312 Obchodného zákonníka, ktorý sa v nasledujúcich ustanoveniach zaoberá právnou úpravou bankovej záruky, ktorá predstavuje osobitný prípad ručenia, ktorý na druhej strane Občiansky zákonník vôbec neupravuje. (www.epi.sk)

Obchodný zákonník rozlišuje dva druhy ručení, a to ručenie vyplývajúce zo zákona (tzv. zákonné ručenie) a ručenie vyplývajúce zo zásady individuálnej autonómie (tzv. dobrovoľné ručenie). Pokiaľ ide o zákonné ručenie možno rozlišovať, či ide o ručenie v oblasti práva obchodných spoločností alebo v rámci záväzkových vzťahov. V prípade práva obchodných

spoločností možno poukázať predovšetkým na ustanovenie § 56 ods. 6 Obchodného zákona, podľa ktorého ustanovenia Obchodného zákonníka upravujúce jednotlivé formy obchodných spoločností sa bližšie venujú vymedzeniu rozsahu, v akom ručia spoločníci za záväzky spoločnosti, nakoľko práve otázka rozsahu ručenia spoločníkov je jedným z hlavných znakov rozlišovania jednotlivých foriem obchodných spoločností. Podľa platnej právnej úpravy sa obchodné spoločnosti z tohto hľadiska rozdeľujú do dvoch skupín, a to na spoločnosti, ktorých spoločníci ručia za záväzky spoločnosti neobmedzene celým svojím majetkom (verejná obchodná spoločnosť) a na druhej strane spoločnosti, ktorých spoločníci buď neručia vôbec (akciová spoločnosť) alebo ručia len v obmedzenom rozsahu (spoločnosť s ručením obmedzeným). (www.epi.sk)

V týchto prípadoch sa použije pre ich ručenie obdobne ustanovenia Obchodného zákonníka o ručení v záväzkových vzťahoch, ak zákon neustanovuje inak. V prípade, ak dôjde k vyhláseniu konkurzu na majetok spoločnosti, rozsah ručenia spoločníkov za záväzky spoločnosti bude stanovený len do výšky, v ktorej veritelia, ktorí včas prihlásili svoje pohľadávky, neboli uspokojení v konkurznom konaní (§ 56 ods. 6 Obchodného zákonníka). (www.epi.sk)

Obchodný zákonník ďalej upravuje osobitne ručenie správcu vkladu v ustanovení § 60 ods. 5, ktoré zákon uvádza pre prípad, ak správca vkladu poruší jednu zo základných povinností spočívajúcu v povinnosti vydať vyhlásenie o rozsahu splatenia vkladov spoločníkov do spoločnosti. Ak však správca vkladu uvedie v takomto vyhlásení vyššiu sumu, než bola v skutočnosti splatená, vzniká mu ex lege ručenie do toho rozdielu a to vo vzťahu k spoločnosti a veriteľom spoločnosti. (www.epi.sk)

2.3.3 Banková záruka

Banková záruka predstavuje osobitný prípad ručenia, využívaný predovšetkým v medzinárodnom obchode, v ktorom na strane ručiteľa vystupuje vždy banka (prípadne iná oprávnená osoba). Právna úprava tohto špecifického zabezpečovacieho prostriedku je obsiahnutá v rámci ustanovenia § 313 až 322 Obchodného zákonníka, ktoré upravujú osobitosti týkajúce sa bankovej záruky s tým, že podľa ustanovenia § 322 ods. 1 Obchodného zákonníka sa na otázky týkajúce sa bankovej záruky neupravené v rámci týchto osobitných ustanovení, použijú subsidiárne ustanovenia Obchodného zákonníka týkajúce sa ručenia. (www.epi.sk)

Obdobne ako vzniká ručenie, vzniká aj banková záruka, a to písomným vyhlásením banky v záručnej listine, že uspokojí veriteľa do výšky určitej peňažnej sumy podľa obsahu záručnej listiny, ak určitá tretia osoba (dlžník) nesplní určitý záväzok alebo sa splnia iné podmienky určené v záručnej listine (§ 313 Obchodného zákonníka). Na rozdiel od ručenia je banka povinná plniť veriteľovi bez toho, aby sa vyžadovala predchádzajúca výzva voči dlžníkom. Ďalšou odlišnosťou je, že záväzky zo záručnej listiny sú zásadne samostatne prevoditeľné, ako aj odplatnosť bankovej záruky. (www.epi.sk)

Podľa základného ustanovenia týkajúceho sa bankovej záruky (§ 313 Obchodného zákonníka), ktoré má kogentnú povahu, vzniká banková záruka jednostranným písomným vyhlásením banky voči veriteľovi, pričom na jej vznik sa nevyžaduje súhlas veriteľa a ani dlžníka. Ďalšia osobitosť sa prejavuje v tom, že bankovú záruku môže potvrdiť aj iná banka než tá, ktorá bankovú záruku poskytla, v dôsledku čoho sa tak môže veriteľ domáhať plnenia od ktorejkoľvek z týchto bánk s tým, že ak plnenie uskutoční banka, ktorá bankovú záruku potvrdila, nasledovne jej vzniká právo požadovať takéto plnenie od banky, ktorá ju o potvrdenie požiadala (§ 315 Obchodného zákonníka). (www.epi.sk)

Pokiaľ ide o obsah záručnej listiny, zákon požaduje, aby v nej bola uvedená výška peňažnej sumy, a to aj v prípade, ak je bankovou zárukou zabezpečovaný nepeňažný záväzok. Záručná listina musí obsahovať aj určenie podmienok, za ktorých banka ručí (§ 316 Obchodného zákonníka). V záručnej listine je vhodné určiť aj ďalšie podmienky ako napríklad námietky, ktoré môže banka uplatniť voči veriteľovi. (www.epi.sk)

Podľa ustanovenia § 322 ods. 2 Obchodného zákonníka sa vzťah medzi bankou a dlžníkom spravuje podľa príslušných ustanovení Obchodného zákonníka o mandátnej zmluve. Pokiaľ ide o vzťah medzi bankou a veriteľom, sú v tejto súvislosti významné ustanovenia medzinárodného dokumentu a to Jednotlivé pravidlá pre zmluvné záruky vypracované Medzinárodnou obchodnou komorou v Paríži, z ktorých vychádza aj platná právna úprava bankovej záruky obsiahnutá v Obchodnom zákonníku. Ostatné z týchto pravidiel možno použiť v konkrétnom prípade len, ak s tým vyjadří súhlas veriteľ. (www.epi.sk)

2.3.4 Zádržné právo

Zadržné zabezpečuje objednávateľovi splnenie záväzkov zhotoviteľa. V zmluve o dielo sa zmluvné strany dohodnú, že objednávateľ je oprávnený zadržať určitú sumu, obvykle v rozmedzí od 5% do 10% z faktúr vystavených zhotoviteľom až do podpísania protokolu o prevzatí diela. Strany by mali venovať náležitú pozornosť aj momentu kedy je splnený záväzok riadne vykonať dielo. Strany si obvykle potvrdia prevzatie diela protokolom.

Drobné vady a nedorobky, ktoré nebránia užívaniu diela, obvykle nie sú prekážkou prevzatia diela. V preberacom protokole ich strany uvedú, a to aj s primeranými lehotami na ich odstránenie. Závazok riadne vykonať dielo bude splnený až okamihom odstránenia väd, ktoré boli stranami označené v protokole. (www.epravo.sk)

Hoci v Občianskom zákonníku máme v § 151s až 151v upravený inštitút zádržného práva, zmluvne dohodnuté zádržné má podľa mňa odlišnú povahu. Inštitút zádržného práva ad 1) hovorí o práve zadržať vec a ad 2) predpokladá sa, že oprávnená osoba má splatnú peňažnú pohľadávku. (Občiansky zákonník)

V prípade realizácie stavieb ide o zadržanie peňažných prostriedkov, na ktoré je oprávnený zhotoviteľ, ale ešte nie sú v jeho dispozícií, neboli mu odovzdané, nejde podľa mňa o vec zhotoviteľa a taktiež objednávateľ má pohľadávku voči zhotoviteľovi na plnenie, teda má nepeňažnú pohľadávku. Otázne tiež je, kedy sa stane objednávateľova pohľadávka splatnou. Môže byť splatnou až v celku pri čase dohodnutom za vyhotovenie diela, alebo z časti v čase dohodnutom na splnenie danej časti. Zhotoviteľ by teda musel byť preukázateľne v omeškaní s plnením príslušnej časti diela. (Občiansky zákonník)

Zmluvné zádržné má podľa mňa povahu dohody o odklade splatnosti časti plnenie, nie je teda možné aplikovať na neho ustanovenia o zádržnom práve. To, že ide o odklad splatnosti, resp. viazanie splatnosti časti pohľadávky na splnenie podmienky, je dôležité, najmä pre prípad uplatnenia práva na zaplatenie zo strany zhotoviteľa na súde. Zhotoviteľ totiž má v zadržanej časti iba podmienenú pohľadávku voči objednávateľovi, pričom plnenie nastalo, DPH bola uplatnená z dodaného plnenia a Objednávateľ nebude povinný oprávnené zadržané peňažnú pohľadávku zaplatiť. Zaujímavé bude ako sa bude zádržné správať v prípade vzniku účinkov konkurzu. (Občiansky zákonník)

2.3.5 Uznanie záväzku

Podľa ustanovenia § 323 ods. 1 a 2 ObchZ, ak niekto písomne uzná svoj určitý záväzok, predpokladá sa, že v uznanom rozsahu ento záväzok trvá v čase uznania. Tieto účinky nastávajú aj v prípade, keď pohľadávka veriteľa bola v čase uznania už premlčaná. Za uznanie nepremlčaného záväzku sa považujú aj právne úkony uvedené v § 407 ods. 2 a 3 ObchZ. (www.epravo.sk)

Podľa § 407 ods. 1 ObchZ, ak dlžník písomne uzná svoj záväzok, plynie nová štvorročná premlčacia doba ohľadne tejto časti. (www.epravo.sk)

Zmysel uznania záväzku spočíva teda v to, že uznanie záväzku zakladá právnu domnienku existencie záväzku v čase uznania. Tým sa v súdnom spore posilňuje procesná pozícia veriteľa, keďže vôbec nemusí dokazovať vznik záväzku, (teda či došlo k uzavretiu zmluvy, prevzatiu tovaru objednávateľom a podobne) a ani skutočnosť, že uznaný záväzok trval v čase, keď k znaniu došlo. Je naopak na dlžníkovi, ktorý namieta, že dlh nevznikol, že bol splnený alebo zanikol inak, aby svoje tvrdenie preukázal. Uznaním dlhu teda prechádza dôkazné bremeno z veriteľa na dlžníka. V prípadnom spore preto žalobcovi na preukázanie oprávnenosti žalovaného nároku stačí, aby preukázal, že nárok, ktorý žalobou od žalovaného uplatňuje, žalovaný písomne uznal. (www.epravo.sk)

2.4 Analýza likvidity a aktivity

Ukazovatele likvidity informujú o tom, ako ľahko je podnik schopný splácať záväzky zo svojich disponibilných zdrojov. Táto stránka finančnej situácie je najdôležitejšou a najsledovanejšou nielen manažmentom podniku, ale aj externými subjektmi, s ktorými je podnik v kontakte. Poznatky o úrovni likvidity nám sprostredkujú jednotlivé ukazovatele.

Patria sem:

- ukazovatele pohodovej likvidity,
- ukazovateľ bežnej likvidity,
- ukazovateľ celkovej likvidity,
- platobná neschopnosť podniku.

Pohotová likvidita nám dáva pohľad na momentálnu platobnú schopnosť k určitému dňu a používa sa na bežné finančné riadenie. Ukazovateľ vyjadruje solventnosť podniku a je určený najmä pre rozhodovanie banky, či poskytnúť podniku krátkodobý úver alebo nie. Charakterizuje v podstate schopnosť podniku kryť svojimi pohľadávkami a peňažnými prostriedkami svoje bežné potreby a krátkodobé dlhy.

Bežná likvidita vypovedá o schopnosti podniku hradiť svoje záväzky, pričom rozširuje výpočet okamžitej likvidity o hodnotu krátkodobých pohľadávok. Pri bežnej likvidite sa neberú do úvahy zásoby, pretože predstavujú najproblematickejšiu časť obežných aktív. S ich premenou na platobné prostriedky môžu byť spojené značné straty. Teda bežná likvidita poukazuje na to, koľkokrát pokrývajú obežné aktíva krátkodobé záväzky podniku, čo znamená, koľkokrát je podnik schopný uspokojiť svojich krátkodobých veriteľov, keby

premenil všetky svoje obežné aktíva v danom okamžiku na hotovosť. Čím je hodnota ukazovateľa vyššia, tým je pravdepodobnejšie zachovanie platobnej schopnosti podniku. Hodnoty sa štandardne pohybujú medzi 1 až 1,5.

Celková likvidita slúži na dlhodobé hodnotenie vývoja platobnej schopnosti podniku. Odporúčané hodnoty sú 1,5 až 4, avšak optimálna hodnota je 2,5.

Platobná neschopnosť sa vypočíta ako pomer záväzkov a pohľadávok. Vyjadruje z akej časti sú kryté pohľadávky záväzkami a napovedá z akej časti by mohli byť v prípade okamžitej nutnosti splatenia dlhov vyrovnané pohľadávkami.

Analýza aktivity odpovedá na otázku, v akej miere podnik využíva vložené aktíva a ich časti, resp. ukazovatele aktivity umožňujú analyzovať, ako účinne podnik využíva svoj majetok. Primerané využitie majetku je základným kameňom pre efektívne fungovanie podnikového transformačného procesu, ako i indikátorom stabilnej finančnej situácie.

Obrat majetku nám vyjadruje, koľkokrát sa majetok podniku obrátil za dané obdobie (v dňoch). To znamená, že ukazovateľ zobrazuje, ako intenzívne podnik využíva celkové aktíva. Čím je vyššia hodnota ukazovateľa, tým je to pre spoločnosť lepšie. V odbornej literatúre sa uvádza, že hodnota ukazovateľa by nemala byť nižšia ako 1.

2.5 Analýza rentability

Pomocou analýzy rentability sa dá zistiť, ako podnik zhodnocuje vložené prostriedky, a to tak, že sú porovnávané vstupy a výstupy podniku. Ukazovatele rentability všeobecne hodnotia efektívnosť využitia vloženého kapitálu do podnikania bez ohľadu na jeho zdroj. Rentabilita nám ukazuje kombinovaný vplyv likvidity, aktivity a zadlženosti na zisk podniku.

Rentabilita celkového kapitálu (ROI) hovoríme jej tiež základná produkčná sila, vyjadruje výnosnosť celkového kapitálu vloženého v danom období do podnikania, t. j. koľko € zisku dokázal podnik vygenerovať z jednej koruny vloženého kapitálu, alebo po vynásobení stami nám udáva mieru zhodnotenia celkového kapitálu podnikateľskou činnosťou v %.

Základná produkčná sila, je ukazovateľ intenzity, s akou sa reprodukuje celkový kapitál vložený do podniku. Je dobré, ak je jeho hodnota čo najvyššia.

Rentabilita vlastného kapitálu (ROE) informuje, koľko zisku po zdanení bolo vyprodukovaného z jednej koruny vlastného kapitálu. Hodnotu ukazovateľa je možné porovnať s výnosnosťou cenných papierov garantovaných štátom, pretože investor by mal požadovať za vyššie riziko podnikania vyšší výnos.

Rentabilita majetku (ROA) vypovedá o tom, koľko zisku je podnik schopný vytvoriť využitím svojho majetku, resp. koľko € zisku pripadá na € majetku. Od ukazovateľa ROI sa odlišuje tým, že jeho hodnota je ovplyvnená aj tým, koľko cudzích zdrojov používa podnik na financovanie svojej podnikateľskej činnosti, a to prostredníctvom nákladov na cudzí kapitál. V zdravom podniku by sa mala hodnota tohto ukazovateľa pohybovať medzi 0,06 a 1 (teda 6 – 10%).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 INFORMÁCIE O SPOLOČNOSTI

V praktickej časti diplomovej práce sa venujeme charakteristike, opisu a analýze ekonomických výsledkov vybranej spoločnosti Zeleninárska s.r.o. Na začiatku kapitoly sa venujeme najmä opisu a charakteristike spoločnosti, aby sme spoločnosť čo najviac priblížili vo svojej podstate. Následne sme realizovali popis doteraz dosiahnutých ekonomických výsledkov na základe, ktorých sme realizovali analýzu ekonomických ukazovateľov zo strany pohľadávok a záväzkov v spoločnosti.

Zeleninárka organizácia výrobcov, družstvo vznikla už v roku 2004, pričom jej hlavným účelom bolo združiť producentov a vytvoriť také odbytové kapacity, ktoré by slúžili potrebám rastúceho segmentu obchodných reťazcov v regióne.

Obrázok 1 Logo spoločnosti Zeleninárska

Zmyslom existencie organizácie výrobcov je zvyšovať organizovanosť výrobcov na trhu so zeleninou.

Pestovatelia spoločnosti Zeleninárska s.r.o. sú sústredení v oblasti horného žitného ostrova a južnej časti dolného Považia v západnej časti Slovenska, medzi mestami Bratislava, Trnava, Galanta a Dunajská Streda.

Pestovanie zemiakov má v lokalite okolo obce Kráľová pri Senci, odkiaľ pochádza jadro členov družstva, tradíciu už od začiatku dvadsiateho storočia. Prvými plodinami, ktoré začali členovia spolu pestovať a predávať, boli zemiaky. Práve na ich pozberovú úpravu a balenie išlo v roku 2008 do spoločnej prevádzky v obci Kostolná pri Dunaji veľké množstvo investícií. Popri zemiakoch sa združenie v priebehu nasledujúcich rokov stalo silným producentom cibule, kapusty, cesnaku, mrkvy a petržlenu.

Charakteristikou tejto oblasti je suchá, teplá kontinentálna klíma, pričom od západu je oblasť chránená pohorím Malých Karpát. V oblasti sa však zlievajú rieky Váh a Dunaj, s mnohými menšími prítokmi. V 60-tich rokoch 20. storočia tu boli vybudované umelé kanály, vodné plochy a rozsiahle zavlažovacie systémy, ktoré čerpajú závlahovú vodu z týchto

povrchových vôd a vytvárajú unikátnu kombináciu teplého počasia a závlahovej vody, spolu so širokou paletou pôdnych typov od ľahkých piesočnatých až po ťažké pôdy. To umožňuje v tejto oblasti pestovania širokej škály druhov zeleniny, pri vysokej kvalite a stabilnej úrode.

História spoločnosti v skratke:

- 2015

Zeleninárska organizácia výrobcov, družstvo je Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky uznaná ako organizácia výrobcov cibulovej, koreňovej, kapustovej zeleniny a ostatnej zeleniny (čerstvej alebo chladenej) s prideleným registračným číslom 001/2643/720/2015.

- 2016

Združenie úspešne rozbehlo produkciu cesnaku v spolupráci s firmou ANDACO s.r.o. aj produkciu kvasenej kapusty.

- 2017

Bola spustená automatizovaná linka na šúpanie cibule pre potravinársky priemysel s kapacitou do 380 ton mesačne.

- 2018

Rozšírila spoločnosť kapacity s možnosťou mechanického chladenia v objeme 8 000 ton.

- 2019

Spoločnosť realizuje rozšírenie chladených skladových kapacít o 18 000 ton a novú baliareň koreňovej zeleniny s kapacitou 150 ton denne.

3.1 Pestovanie

Zeleninárska s.r.o. by nebola bez svojich pestovateľov. Veď podnetom na jej vznik v roku 2004 bola práve snaha pestovateľov nájsť spoločnú cestu v predaji svojich výrobkov.

Jadrom pestovateľskej činnosti je spoločnosť AGROMAČAJ a.s. Ako rodinná firma sa v novodobej histórii venuje pestovaniu zemiakov od roku 1991, ale v skutočnosti Mačajovci pestovali na svojom gazdovstve zemiaky už v medzivojnovom období. Začiatkom 20. storočia sa v okolí obce Kráľová pri Senci prevádzkovalo veľa liehovarov, ktorých hlavným zdrojom škrobu bol zemiak.

Dnes spoločnosť AGROMAČAJ a.s. priamo, alebo cez svoje dcérske podniky hospodári na 4 600 ha ornej pôdy. Zameriava sa hlavne na pestovanie intenzívnych plodín ako zemiaky, cibuľa, kapusta, cesnak a petržlen. Veľmi významné sú aj plodiny osivová kukurica, cukrová repa a pšenica.

Spoločnosť AGROMAČAJ a.s. prevádzkuje skladové priestory v lokalitách:

1. Kostolná pri Dunaji – areál bývalého poľnohospodárskeho družstva,
2. Lúčný Dvor – Nový dvor v katastri obce Pusté Úľany, časť Lúčný Dvor slúži aj ako mechanizačné stredisko,
3. Pavlice – v areály rodinného domu v Pavliciach.

3.2 Baliareň

Baliareň spoločnosti Zeleninárska s.r.o. sa nachádza v obci Kostolná pri Dunaji, v areáli bývalého poľnohospodárskeho družstva.

Baliareň dáva prácu viac ako 80 ľuďom na trvalý pracovný pomer, ročne zabalí viac ako 60 tisíc ton zemiakov a cibule.

V súčasnosti prebieha rozšírenie prevádzky, pričom by mali pribudnúť výrobné, expedičné, dielenské a sociálne priestory na ploche viac ako 6 000 m².

Baliareň je miestom, kde produkty našich pestovateľov dostávajú podobu konečných výrobkov. Sme pyšní na to, že môžeme našim zákazníkom ponúknuť viac ako 50 000 ton zemiakov a zeleniny z polí našich roľníkov, pričom našim cieľom je podporovať ich, aby pokračovali v dobrej práci a snažili sa pestovať na svojich farmách, tak aby sme raz mohli 100% tovaru dodávať z vlastnej produkcie.

Tu sa spolupráca baliarne a pestovateľov ukazuje ako veľmi úspešná, kde obe úrovne v dodávateľskom reťazci úzko spolupracujú na zvyšovaní kvality, čo vnímame ako nikdy nekončiaci proces.

3.3 Kapustáreň

Spoločnosť ANDACO s.r.o. je výrobca kvasenej kapusty, s viac ako 20 ročnou tradíciou. Od svojho vzniku, sa vypracovala na najväčšieho spracovateľa kapusty v Českej republike aj na Slovensku. Dnes pôsobí na oboch týchto trhoch. Jej výrobky môžete nájsť na pultoch mnohých obchodníkov. V roku 2016 sa spoločnosť ANDACO s.r.o. úzko prepojila so

spoločnosťou Zeleninárska s.r.o. a v súčasnosti okrem toho, že majú jedného majiteľa, prepojili svoje aktivity po celej vertikále.

Zeleninárska s.r.o. zabezpečuje pestovanie suroviny na poliach pestovateľov z okolia obce Kráľová pri Senci a dopravu do Hlohovca, kde ANDACO s.r.o. čerstvo pozberanú kapustu, postrúha, osolí, okorení a nechá kvasiť bez prístupu vzduchu v špeciálnych 20 kubíkových bazénoch.

Kvasená kapusta z ANDACO s.r.o. je vyrábaná rovnakým spôsobom ako doma, pričom jediný rozdiel je, že doma si kvasíte kapustu v 25 – 50 litrovom súdku a v ANDACO s.r.o. to robíme v 20 000 litrovom bazéne.

ANDACO s.r.o. disponuje kapacitou 230 takýchto bazénov a tam má dostatočnú kapacitu, aby svojim zákazníkom mohla ponúknuť svoju vlastnú kapustu počas celého roka.

Už vykvasenú kapustu potom plní s pomocou moderných baliacich strojov do balíčkov, ktoré potom putujú do regálov Vašich obľúbených obchodníkov.

4 HOSPODÁRSKE VÝSLEDKY

Zeleninárska organizácia výrobcov, družstvo je organizáciou výrobcov cibul'ovej, koreňovej a kapustovej zeleniny. Zmyslom existencie organizácie výrobcov je zvyšovať organizovanosť výrobcov na trhu so zeleninou.

Združenie Zeleninári v číslach:

- Zeleninárska združuje 12 pestovateľov,
- celková obhospodarovaná plocha je 10 000 ha,
- plocha zemiakov a zeleniny je 1 870 ha,
- denná kapacita balenia po spustení novej linky je 400 ton.

Tržby

Zeleninárska s.r.o.

Obrázok 2 Tržby Zeleninárska s.r.o. (www.finstat.sk)

Zisk

Zeleninárska s.r.o.

Obrázok 3 Zisk Zeleninárska s.r.o. (www.finstat.sk)

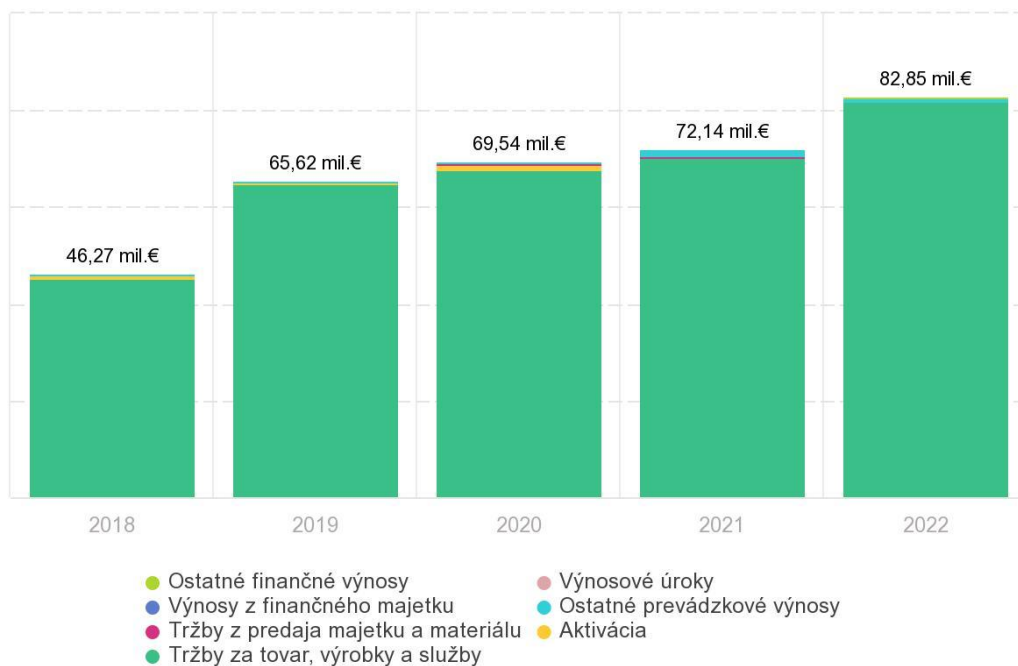
Spoločnosť Zeleninárska s.r.o. z pohľadu výsledkov v roku 2022 zvýšila svoj zisk až o 593% na hodnotu až 159 818€ a tržby spoločnosti narástli o 16% na 81,73 miliónov €.

Ostatné hospodárske výsledky spoločnosti:

- celkové výnosy v hodnote až 82 850 868€,
- aktíva zaznamenali pokles na 13 039 318€,
- vlastný kapitál v hodnote 2 692 302€,
- celková zadlženosť 79,35% – vyjadruje do akej miery spoločnosť financuje svoje aktíva pomocou cudzích zdrojov,
- hrubá marža 7,66% – vyjadruje koľko percent z tržieb spoločnosti ostalo po zaplatení nákladov.

Celkové výnosy

Zeleninárska s.r.o.

Obrázok 4 Celkové výnosy Zeleninárska s.r.o. (www.finstat.sk)

Rozbor aktív a pasív spoločnosti zobrazuje, že spoločnosť má väčšinu aktív uloženú v hmotnom majetku a krátkodobých záväzkoch. Pasíva si uložené v krátkodobých záväzkoch a bankových úveroch. Negatívne by sme mohli hodnotiť, že spoločnosť neinvestuje nerozdelený zisk minulých rokov na ďalšie rozširovanie podnikania spoločnosti.

Tabuľka 3 Aktíva a pasíva spoločnosti Zeleninárska s.r.o. (vlastné spracovanie)

Aktíva		Pasíva	
Dlhodobý nehmotný majetok	50 523€	Základné imanie	865 538€
Dlhodobý hmotný majetok	2 220 000€	Fondy zo zisku	78 611€
Zásoby	1 420 000€	VH z minulých rokov	1 590 000€
Dlhodobé pohľadávky	97 270€	VH za UO	159 818€
Krátkodobé pohľadávky	9 003 000€	Rezervy	246 474€
Finančné účty	182 960€	Dlhodobé záväzky	60 887€
Časové rozlíšenie	37 190€	Krátkodobé záväzky	6 870 000€
		Bankové úvery	3 170 000€

5 EKONOMICKÁ ANALÝZA SPOLOČNOSTI

Úspešnosť podniku je daná na jednej strane kvalitným produktom a službami a na druhej strane efektívnosťou vnútro podnikových procesov. Odrazom týchto faktorov sú finančné parametre podnikania. Dobrá finančná pozícia podniku prispieva k jej konkurenčnej schopnosti a k znižovaniu nerovnováh.

Tabuľka 4 Údaje pre analýzu likvidity (vlastné spracovanie)

Položka	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2023	Rozdiel 2020 - 2022
Zásoby	25 721	76 813	51 828	26 107
Krátkodobé pohľadávky	216 378	131 110	158 621	-57 757
Finančné účty	4 342	1 361	2 316	-2 026
Časové rozlíšenie aktív	266	6 354	505	239
Krátkodobé rezervy	1 993	2 226	2 612	619
Krátkodobé záväzky	171 887	244 766	227 959	56 072
Bežné bankové úvery	0	0	0	0
Krátkodobé finančné výpomoci	0	0	0	0
Časové rozlíšenie pasív	358	609	0	-358

Pohotovú likviditu 2020 = $4\,342 / (1\,993 + 171\,887 + 358) = 0,0249$

Pohotovú likviditu 2021 = $1\,361 / (2\,226 + 244\,766 + 609) = 0,0054$

Pohotovú likviditu 2022 = $2\,316 / (2\,612 + 227\,959) = 0,0100$

Hodnoty pohotovej likvidity v spoločnosti Zeleninárska s.r.o. sú mimoriadne nízke, nedosahujú ani odporúčané minimum, čo hovorí o narušenej schopnosti okamžite splatiť svoje záväzky. Negatívom je pokles pohotovej likvidity v sledovanom období. Je to veľký nedostatok podniku, pretože suma krátkodobých cudzích zdrojov vysoko prevyšuje objem okamžite voľných pohotových prostriedkov.

Bežná likvidita 2020 = $(216\,378 + 4\,342 + 266) / (1\,993 + 171\,887 + 358) = 1,2682$

Bežná likvidita 2021 = $(131\,110 + 1\,361 + 6\,354) / (2\,226 + 244\,766 + 609) = 0,5606$

Bežná likvidita 2022 = $(158\,621 + 2\,361 + 505) / (2\,612 + 227\,959) = 0,7001$

V roku 2020 bola hodnota ukazovateľa v celku pozitívna, pretože ak je pomer 1 podnik je schopný uhradiť svoje záväzky, bez toho aby musel odpredať svoje záväzky. Hodnoty rokov

2021 a 2022 nemožno hodnotiť pozitívne, pretože sú pomerne nízke a nedosahujú ani úroveň 1. Pokles je vyvolaný najmä zvýšením krátkodobých záväzkov. V takýchto prípadoch podnik bude musieť v prípade nutnosti splatiť svoje záväzky a pristúpiť k transformácií menej likvidného majetku na hotovosť.

$$\text{Celková likvidita 2020} = (25\,721 + 216\,378 + 4\,342 + 266) / (1\,993 + 171\,887 + 358) = 1,4159$$

$$\text{Celková likvidita 2021} = (76\,913 + 131\,110 + 1\,361 + 6\,354) / (2\,226 + 244\,766 + 609) = 0,8709$$

$$\text{Celková likvidita 2022} = (51\,828 + 158\,621 + 2\,316 + 505) / (2\,612 + 227\,959) = 0,9249$$

V roku 2021 celková likvidita klesla, následne však v roku 2022 vzrástla aj keď nedosahovala také hodnoty ako v roku 2020. Hodnoty rokov 2021 a 2022 nedosahujú odporúčané hodnoty a znova potvrdzujú nedostatočnú schopnosť podniku splácať svoje záväzky. Hodnoty nižšie ako 1,0 poukazujú na skutočnosť, že podnik by ani po transformácií zásob na hotovosť nemal dostatok prostriedkov na úhradu svojich krátkodobých dlhov a musel by predať dlhodobý majetok. Nízke hodnoty likvidity podniku vyplývajú z vysokého stavu krátkodobých cudzích zdrojov a potvrdzujú výsledky analýzy štruktúry majetku, zdrojov krytia majetku a zlatého bilančného pravidla.

Tabuľka 5 Platobná schopnosť (vlastné spracovanie)

Položka	2020	2021	2022	Rozdiel 2020 – 2022
Dlhodobé záväzky	88 083	55 832	151 221	63 138
Krátkodobé záväzky	171 887	244 766	227 959	56 072
Dlhodobé pohľadávky	0	0	0	0
Krátkodobé pohľadávky	216 378	131 110	158 621	-57 757

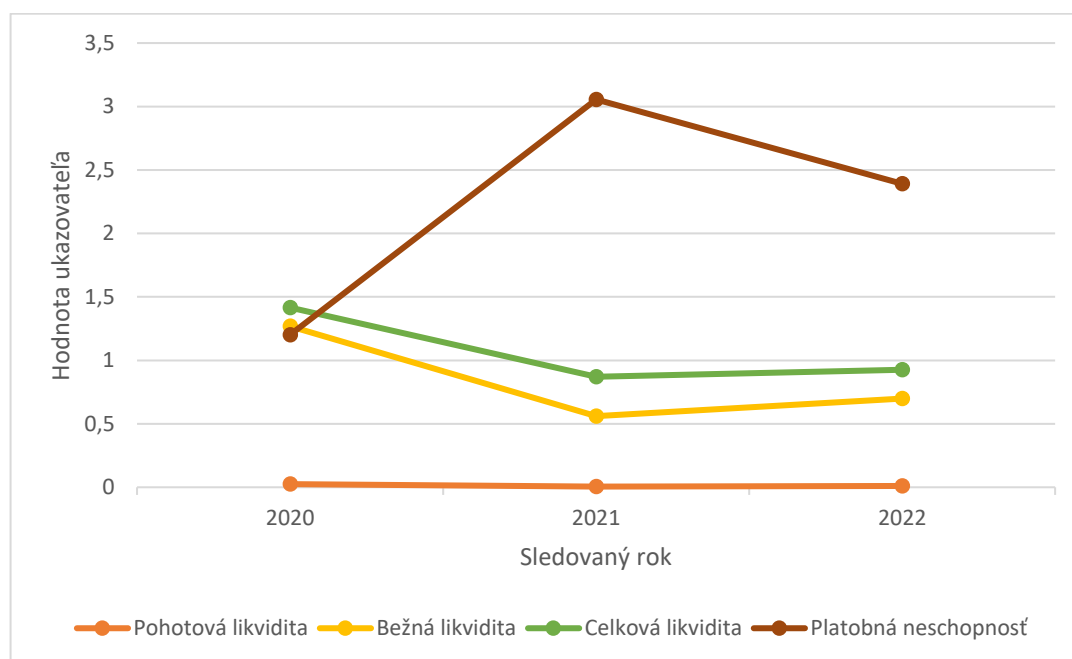
$$\text{Platobná neschopnosť 2020} = (88\,083 + 171\,887) / 216\,378 = 1,2014$$

$$\text{Platobná neschopnosť 2021} = (155\,832 + 244\,766) / 131\,110 = 3,0554$$

$$\text{Platobný neschopnosť 2022} = (151\,221 + 227\,959) / 158\,621 = 2,3904$$

Vo všetkých sledovaných rokoch bol ukazovateľ platobnej neschopnosti výrazne vyšší ako 1,0 a poukazoval na možnosť primárne platobnej neschopnosti spôsobenej insolventnosťou samotného podniku, lebo objem záväzkov prevyšuje objem pohľadávok. Negatívom je, že hodnota platobnej neschopnosti spoločnosti Zeleninárska s.r.o. v čase stúpa.

Graf 1 Zhrnutie analýzy likvidity v podniku (vlastné spracovanie)

Graf 1 zobrazuje celkové zhrnutie analýzy likvidity spoločnosti. Kde je vidieť, že platobná likvidita podniku sa medziročne takmer nemení. Naopak platobná neschopnosť podniku má veľké medziročné rozdiely. Problémom spoločnosti je aj pokles bežnej a celkovej likvidity podniku.

Tabuľka 6 Údaje pre analýzu aktivity (vlastné spracovanie)

Položka	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	Rozdiel 2020 – 2022
Dlhodobé pohľadávky z obchodného styku	0	0	0	0
Krátkodobé pohľadávky z obchodného styku	215 768	128 600	158 044	-57 724
Tržby z predaja tovaru	0	0	0	-
Tržby z predaja vlastných výrobkov a služieb	421 637	389 862	423 813	2 176
Dlhodobé záväzky z obchodného styku	0	0	0	0
Krátkodobé záväzky z obchodného styku	147 125	211 371	205 547	58 422

Náklady na tovar	0	0	0	0
Náklady na výrobu (výrobná spotreba)	336 365	331 802	355 152	18 787
Majetok	619 512	702 082	679 865	60 353
Neobežný majetok	25 721	76 813	51 828	26 107

Obrat majetku 2020 = $421\,637 / 619\,512 = 0,6805$

Obrat majetku 2021 = $389\,862 / 702\,082 = 0,5552$

Obrat majetku 2022 = $423\,813 / 679\,865 = 0,6233$

Celkový majetok podniku sa v roku 2020 obrátil 0,68 krát, čiže každých 537 dní ($365 / 0,68$). Obrat majetku sa v ďalších rokoch sledovaného obdobia spomalil v roku 2021 na 0,55 krát a v roku 2022 nastalo mierne zlepšenie na 0,62 krát, čiže majetok sa v podniku obrátil približne každých 588 dní, čo je o 51 menej ako v roku 2020. Pri porovnaní s hodnotami nášho analyzovaného podniku, tieto hodnoty dosahujú negatívnu úroveň.

Tabuľka 7 Údaje pre rentabilitu (vlastné spracovanie)

Položka	2020	2021	2022	Rozdiel 2020 – 2022
VH z hospodárskej činnosti	-45 877	-56 960	-22 899	22 978
VH z finančnej činnosti	3 979	-1 552	22 328	18 349
Nákladové úroky	513	2 144	3 856	3 343
VH z bežnej činnosti	-41 898	-577	-58 522	-16 624
Majetok, celkový kapitál	619 512	702 082	697 865	60 353
Vlastný kapitál	357 191	298 549	298 073	-59 118

ROI 2020 = $[(-45\,877 + 3\,979 + 513) / 619\,512] * 100 = -0,0668 * 100 = -6,68\%$

ROI 2021 = $[(-56\,368 - 1\,552 + 2\,144) / 702\,082] * 100 = -0,079 * 100 = -7,90\%$

ROI 2022 = $[(-22\,899 + 22\,328 + 3\,856) / 697\,865] * 100 = 0,47\%$

V rokoch 2020 a 2021 dosiahol tento ukazovateľ veľmi nízke mínusové hodnoty, pretože podnik nevykazoval žiadne zisky z hospodárskej činnosti. Pozitívne možno hodnotiť rok 2022, kedy sa hodnota mierne zvýšila na 0,47% a dosahovala už kladnú hodnotu aj keď veľmi nízku.

Tabuľka 8 ROE (vlastné spracovanie)

Rok	2020	2021	2022
HV z bežnej činnosti v tis. EUR	-41 898	-577	-58 522
Vlastný kapitál	357 191	298 649	298 073
ROE	-11,72%	-0,193%	-19,6%

$$\text{ROE 2020} = (-41\,898 / 357\,191) * 100 = -11,72\%$$

$$\text{ROE 2021} = (-577 / 298\,649) * 100 = -0,193\%$$

$$\text{ROE 2022} = (-58\,522 / 298\,073) * 100 = -19,60\%$$

Sledovaný kapitál sa v celom sledovanom období pohyboval na úrovni záporného zhodnotenia. Teda vysoké záporné hodnoty tohto ukazovateľa sú negatívnym signálom pre vlastníkov podniku. Dôvodom je vysoká zadlženosť vlastného kapitálu z dôvodu ešte neuhradenej straty za minulé obdobie podnikania.

Tabuľka 9 ROA (vlastné spracovanie)

Rok	2020	2021	2022
HV z bežnej činnosti v tis. EUR	-41 898	-577	-58 522
Aktíva	619 512	702 082	697 865
ROA	-6,76%	-0,08%	-8,39%

$$\text{ROA 2020} = (-41\,898 / 619\,512) * 100 = -6,76\%$$

$$\text{ROA 2021} = (-577 / 702\,082) * 100 = -0,08\%$$

$$\text{ROA 2022} = (-58\,522 / 697\,865) * 100 = -8,39\%$$

Z pohľadu rentability môžeme negatívne hodnotiť všetky roky, pretože ukazovateľ v sledovaných rokoch dosahoval mínusové hodnoty. To bolo spôsobené tým, že výsledok hospodárenia z bežnej činnosti dosahuje straty.

Tabuľka 10 Údaje pre riadenie pohľadávok (vlastné spracovanie)

Položka	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	Rozdiel 2020 – 2022
Dlhodobé pohľadávky z obchodného styku	0	0	0	0
Krátkodobé pohľadávky z obchodného styku	215 768	128 600	158 044	-57 724
Tržby z predaja tovaru	0	0	0	-
Tržby z predaja vlastných výrobkov a služieb	421 637	389 862	423 813	2 176
Krátkodobé záväzky z obchodného styku	147 125	211 371	205 547	58 422

Obrat pohľadávok 2020 = $421\,637 / 215\,768 = 1,95$

Obrat pohľadávok 2021 = $389\,862 / 128\,600 = 3,03$

Obrat pohľadávok 2022 = $423\,813 / 158\,044 = 2,68$

Obrat pohľadávok v podniku v sledovanom období vyjadruje, že pohľadávky sa otočia v tržbách v priemere 2-3krát, čo je dosť málo na efektívne zabezpečenie odbytu tovaru a služieb podniku.

Doba obratu pohľadávok 2020 = $(215\,768 / 421\,637) * 360 = 184,23$

Doba obratu pohľadávok 2021 = $(128\,600 / 389\,862) * 360 = 118,75$

Doba obratu pohľadávok 2022 = $(158\,044 / 423\,813) * 360 = 134,25$

Hodnoty doby obratu pohľadávok majú v sledovaných rokoch alarmujúce čísla. Najhoršiu hodnotu má obrat v roku 2020, ktorý je podľa mňa v značnej miere zapríčinený pandemiou covidu. V roku 2021 došlo k podstatnému zlepšeniu obratu pohľadávok, a to 65 dní. V roku 2022 prišlo opäť zhoršeniu, ale iba o 15 dní.

Doba obratu záväzkov 2020 = $147\,125 / 421\,637 * 360 = 125,62$

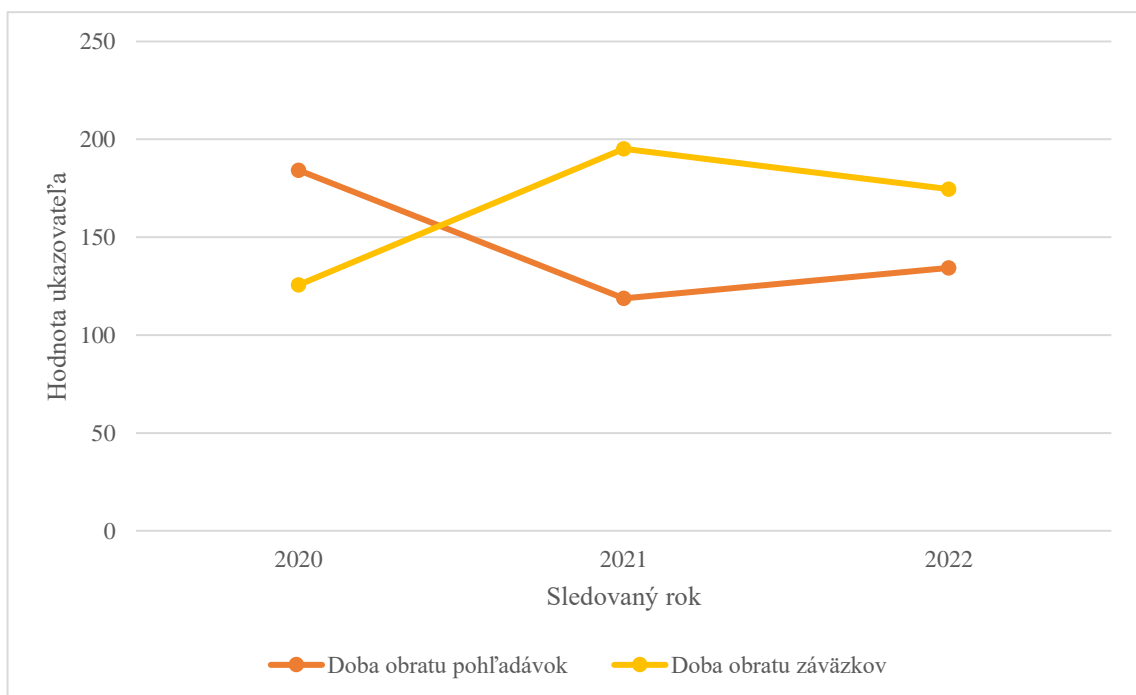
Doba obratu závazkov 2021 = $(211\,371 / 389\,862) * 360 = 195,18$

Doba obratu závazkov 2022 = $(205\,547 / 423\,813) * 360 = 174,60$

Doba obratu závazkov v podniku má tiež dost' vysoké hodnoty, ale na rozdiel od doby obratu pohľadávok sú tieto hodnoty ako tak dobré pre fungovanie podniku. Opäť podľa mňa covid pandémie ovplyvnila vypočítané hodnoty. Najvýhodnejšia je hodnota z roku 2021, ktorá má hodnotu 195 dní, čo predstavuje vyše polroka na úhradu za záväzky spoločnosti. Najnižšia je hodnota v roku 2020, ktorá predstavuje 126 kalendárnych dní, čo predstavuje vyše 4 mesiace.

Graf 2 zobrazuje porovnanie doby obratu pohľadávok a doby obratu závazkov. Na ktorom je vidieť, že spoločnosť nie je schopná platiť svoje krátkodobé záväzky aj z dôvodu, že odberateľom dlho trvá pokiaľ zaplatia za poskytnuté tovary a služby.

Graf 2 Porovnanie doby obratu pohľadávok a doby obratu závazkov (vlastné spracovanie)

ZÁVER

Ekonomiku, hospodárenie a celkovú finančnú situáciu v spoločnosti je potrebné v akejkoľvek spoločnosti sledovať rôznorodou škálou mnohých ukazovateľov v časovom období a najmä v súvislostiach jednotlivých faktorov. Takýto obraz ukazuje reálnu ekonomickú situáciu podniku a tým pádom dovoľuje odhaľovať nielen príčiny, ako aj stratégiu jednotlivých ekonomických krokov do budúcnosti. Jedine týmto spôsobom dokáže spoločnosť byť pripravená na svoju budúcnosť a to na základe výsledkov, ktoré sa doteraz hospodárením dosiahli.

Prácu sme rozdelili do jednotlivých častí, ktoré sa vzájomne obsahovo prelínali a nadväzovali na seba.

V prvej časti práce sme presne definovali hlavný cieľ a parciálne ciele práce. Následne sme definovali metódy a metodiku spracovania diplomovej práce, kedy sme použili metódy analýzy, syntézy a dedukcie.

V ďalšej časti práce sme sa venovali najmä teoretickým pojmom, dátam a poznatkom k vybranej téme, aby sme čo najlepšie vysvetlili a nevníkali celú problematiku vybranej témy.

V poslednej časti diplomovej práce sme sa venovali vybranej spoločnosti Zeleninárska s.r.o., ktorú sme na začiatku kapitoly najmä opísali a charakterizovali. Definovali sme bližšie dosiahnuté hospodárske výsledky. Vykonali sme na základe dostupných interných materiálov ekonomické ukazovatele ako analýzu likvidity, analýzu aktivity, analýzu rentability, analýzu riadenia a efektívnosti riadenia pohľadávok, čím sme zhodnotili aktuálny stav hospodárenia a jednotlivých krokov spoločnosti.

Vývoj napredovania economickej situácie v spoločnosti Zeleninárska s.r.o. bol podľa môjho názoru podstatne ovplyvnený pandemiou z roku 2019 a zvýšením ceny energií, spôsobenými vojnou na Ukrajine, ale pomalými krokmi prichádza k zlepšeniu situácie v podniku.

Spoločnosť by sa mala zamerať na zvýšenie likvidity po všetkých strán. Nakoľko momentálne dosahuje veľmi nízke hodnoty, teda nedosahuje ani odporúčané minimá skúmaných ukazovateľov. Z tohto dôvodu je narušená jej schopnosť okamžite splatiť záväzky spoločnosti. Čo má aj za následok, že spoločnosti nebude chcieť nikto poskytnúť úver na rozšírenie a napredovanie podnikania. Spoločnosť by sa tiež mala zamerať na

zvýšenie hodnoty obežných aktív podniku, ako aj zefektívnenia odbytu tovaru zo skladu ku kupujúcim. Jedným z riešením zvýšenia obežných aktív v podniku by mohlo byť poskytnutie klientom zľavu, tzv. skontra za skoršiu úhradu za dodaný tovar, prípadne im poskytnúť zľavu pri platbe v hotovosti pri dodaní tovaru.

Ďalším mojím odporúčaním spoločnosti je v malom pomere znížiť predaj tovaru na tzv. dodávateľky úver. Síce je zabezpečený odbyt tovarov, ale nakoľko spoločnosť podniká v potravinárstve, pestuje a distribuuje tovar s rýchlou kazovosťou. Vzniká jej veľká škoda z dôvodu pokazenia vypestovaných plodín, aj počas prepravy a zlom uskladnením u klienta. Prípadne aspoň skrátiť dobu poskytnutia dodávateľského úveru.

Spoločnosť by sa mala zamerať aj na zníženie platobnej neschopnosti, nakoľko v sledovaných rokoch stúpa. Čo je v momentálnej ekonomickej situácii veľmi nebezpečné. Riešením by bolo zvýšiť hodnotu pohľadávok a znížiť hodnotu záväzkov. Jedno z riešení by mohlo byť, že by spoločnosť porozmýšľala, či si niektoré činnosti potrebné k fundovaniu podniku, nevie robiť sama vo vnútropodnikovej réžii.

Spoločnosť by sa mala zamerať aj na efektívnejšie využitie majetku, nakoľko jej momentálne hodnoty nedosahujú ani odporúčané minimá. Riešením by mohlo byť vymeniť staré používané stroje za novšie, s nižšou spotrebou, vyššou presnosťou a rýchlosťou, teda zamerať sa na modernizáciu obehu výroby a distribúcie.

Spoločnosti by som odporučila zamerať sa aj na zvýšenie podielu predaja prostredníctvom podnikových predajní. Nakoľko si myslím, že v dnešnej dobe si ľudia radi kúpia domácu zeleninu a produkty z tzv., dvora. A zároveň náklady na vytvorenie predajní sú minimálne.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATURY

BAŘINOVÁ, Dagmar., VOZŇÁKOVÁ, Iveta. *Pohledávky: právně, daňově, účetně*. Praha: Grada, 2007, 135 s. ISBN 80-247-1816-2.

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo, komentář*. Praha: C. H. Beck. 2007, 1546 s. ISBN 9788071795919.

BREALEY, Richard A., Stewart C. MYERS a Alan J. MARCUS. *Fundamentals of corporate finance*. Ninth edition. New York: McGraw-Hill Education. 2018, 640 s. ISBN 978-1- 259-92196-4.

CENIGOVÁ, Anna. *Podvojně účtovníctvo pre podnikateľov*. Bratislava: Ceniga, 2012, 672 s. ISBN 978-80-969946-4-9.

DANIEL, Peter. *Kto má riadiť pohľadávky v podniku? In Finančný manažment a controlling*. 2011, s. 195-199, roč. IV. č. 4, ISSN 1337-7574.

DANIEL, Peter. *Oplatí sa zriadiť útvar správy pohľadávok v podniku? In Finančný manažment a controlling*. 2011, s. 327-332, roč. IV. č. 4, ISSN 1337-7574.

DANIEL, Peter. *Správa a vymáhanie pohľadávok*. Bratislava: IURA EDITION, 2013, 472 s. ISBN 978-80-8078-660-1.

DRBOHLAV, Jozef. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. Praha: Wolters Kluwer. 2011, 220 s. ISBN 978-8-073-57599-1.

KISLINGEROVÁ, Eva. *Manažerské finance*. Praha: C. H. Beck. 2004, 714 s. ISBN 8071798029, 9788071798026.

KISLINGEROVÁ, Eva. *Manažerské finance – 3. vydání*. Praha: C. H. Beck. 2010, 811 s. ISBN 9788074001949.

KLIEŠTIK, Tomáš., CÚG Juraj. *Efektívne riadenie pohľadávok – výber a analýza obchodného partnera*. In *Finančný manažment a controlling*. 2010, roč. III. Č. 11, s. 611-618. ISSN 1337-7574.

KNÁPKOVÁ, Adriana., PAVELKOVÁ, Drahomíra., REMEŠ, Daniel., ŠTEKER Karel. *Finanční analýza-komplexní průvodce s příklady-3., kompletně aktualizované vydání.* Praha: Grada Publishing, 2017 s. ISBN 978-80-271-0563-2.

MÁČE, Miroslav. *Účetnictví a finanční řízení.* Praha Grada Publishing, 2013, 552 s. ISBN 978-8-024-74574-9.

MOLES, P., PARRINO, R., KIDWELL, D. *Corporate Finance.* John Wiley & Sons Ltd., 2011, 970 s. ISBN 978-8-074-00194-9.

NÝVLTOVÁ, Romana., MARINIČ Pavel. *Finanční řízení podniku.* Praha: Grada Publishing, 2010. 208 s. ISBN 978-80-247-3158-2.

OVEČKOVÁ, Oľga. *Slovník obchodného práva.* Bratislava: Iura Edition. 1994, 368 s. ISBN 8088715113.

OVEČKOVÁ, Oľga., CSACH Kristián. *Obchodné právo 1.* Bratislava: Wolters Kluwer, 2020, 316 s. ISBN 9788057101765.

OVEČKOVÁ, Oľga., ŽITŇANSKÁ Lucia. *Základy obchodného práva 2.* Bratislava: Wolters Kluwer (Iura Edition), 2010, 449 s. ISBN 9788080783457.

PARMENTER, David. *Key performance indicators.* New Jersey: John Wiley & Sons, Inc., 2007. 320 s. ISBN 978-0-470-09588-1.

PEVNÁ, Jana. *Vybrané kapitoly z finančního řízení firmy. 1. vydání.* Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2017, 152 s. ISBN 978-80-245-2225-8.

REZŇÁKOVÁ, Mária. *Řízení platební schopnosti podniku.* Praha: Grada Publishing, 2010, 192 s. ISBN 978-80-247-3441-5.

RŮČKOVÁ, Petra., ROUBIČKOVÁ, Michaela. *Finanční management.* Praha: Grada Publishing, 2012, 296 s. ISBN 978-80-247-4047-8.

RŮČKOVÁ, Petra. *Finanční analýza.* Praha: Grada Publishing, 2010, 138 s. ISBN 978-80-247-3308-1.

RŮČKOVÁ, Petra. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi.* Praha: Grada Publishing. 2019. 160 s. ISBN 9788027120284.

SCHÖNFELD, Jaroslav. *Moderní pohled na oceňování pohledávek*. Praha: C. H. Beck, 2011, 169 s. ISBN 968-80-7400-302-8.

SKÁLOVÁ, Jana. *Podvojně účetnictví 2019*. Praha: Grada Publishing, 2019, 192 s. ISBN 978-8-027-12249-3.

SYNEK, Miloslav. *Podniková ekonomika*. Praha: C. H. Beck, 2002, 479 s. ISBN 80-7179-736-7.

ŠEVČÍK, Marián. *Správne právo procesné, aktualizované vydanie*. Bratislava: Eurounion, 2007, 177 s. ISBN 8088984931.

ŠIMAN, Josef., PETERA, Petr. *Financování podnikatelských subjektů*. Praha: C. H. Beck, 2010. 216 s. ISBN 978-80-7400-117-8.

VOCHOZKA, Marek. *Finance podniku: Komplexní pojetí*. Praha: Grada Publishing. 2021, 312 s. ISBN 978-80-271-3267-6.

Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník. In: Úplné znenie zákonov. Ročník 2019, čiastka 98/1991, s. 280. ISBN 9788081730795.

Zákon č. 40/1964 Z. z. Občiansky zákonník. In: Portál verejnej správy [online]. [cit. 2023-06-01]. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/>
Zákon č. 71/1967 Z. z. Zákon o správnom konaní (správny poriadok). In: Portál verejnej správy [online]. [cit. 2023-06-05]. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1967-71>

Zákon č. 99/1963 Z. z. Občiansky súdny poriadok. In: Portál verejnej správy [online]. [cit. 2023-06-20]. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1963/99/20160614.html>

Zákon č. 244/2002 Z. z. Zákon o rozhodcovskom konaní, v znení neskorších predpisov. In: Portál Zákony pre ľudí [online]. [cit. 2023-06-25]. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2002-244>

Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve, v znení neskorších predpisov. In: Portál verejnej správy [online]. [cit. 2023-06-04]. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/431/20060101.html>

Materiály společnosti

ZOZNAM POUŽITÝCH SYMBOLOV A SKRATEK

§	Paragraf
DPH	Daň z pridanej hodnoty
ES	Európske spoločenstvo
ha	Hektár
MF	Ministerstvo financií
napr.	napríklad
nasl.	Nasledovne, ďalší
OSP	Občiansky súdny poriadok
ObchZ	Obchodný zákonník
príp.	Pripadne
pod.	Podobne
PÚP	Postupy účtovania podvojného účtovníctva
ROA	Rentabilita majetku
ROE	Rentabilita vlastného kapitálu
ROI	Rentabilita celkového kapitálu
SR	Slovenská republika
s.r.o.	Spoločnosť s ručením obmedzením
tzv.	takzvané
ÚO	účtovné obdobie
ÚS	účtovná skupina
ÚT	účtovná trieda
VH	Výsledok hospodárenia
Zb.	Zbierka
ZÚ	Zákon o účtovníctve
Z. z.	Zbierka zákonov

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obrázok 1 Logo spoločnosti Zeleninárska	56
Obrázok 2 Tržby Zeleninárska s.r.o. (www.finstat.sk).....	60
Obrázok 3 Zisk Zeleninárska s.r.o. (www.finstat.sk).....	60
Obrázok 4 Celkové výnosy Zeleninárska s.r.o. (www.finstat.sk)	61

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1 Pohľadávky podľa obsahu (vlastné spracovanie).....	20
Tabuľka 2 Závazky podľa obsahu (vlastné spracovanie)	22
Tabuľka 3 Aktíva a pasíva spoločnosti Zeleninárska s.r.o. (vlastné spracovanie)	62
Tabuľka 4 Údaje pre analýzu likvidity (vlastné spracovanie)	63
Tabuľka 5 Platobná schopnosť (vlastné spracovanie)	64
Tabuľka 6 Údaje pre analýzu aktivity (vlastné spracovanie)	65
Tabuľka 7 Údaje pre rentabilitu (vlastné spracovanie).....	66
Tabuľka 8 ROE (vlastné spracovanie).....	67
Tabuľka 9 ROA (vlastné spracovanie)	67
Tabuľka 10 Údaje pre riadenie pohľadávok (vlastné spracovanie)	68

ZOZNAM GRAFOV

Graf 1 Zhrnutie analýzy likvidity v podniku (vlastné spracovanie)	65
Graf 2 Porovnanie doby obratu pohľadávok a doby obratu záväzkov (vlastné spracovanie)	69